

# Moš tednik

## kulturno - politično glasilo

# KROJ

svetovnih in domačih dogodkov

9. leto - številka 19

V Celovcu, dne 9. maja 1957

Cena 1.50 šilinga

12. maja materinski dan

Lepa darila dobite poceni v

KAUFHAUS

**SAMONIG**

Villach, am SAMONIG-ECK

## MATERAM

Druga nedelja meseca majnika je pri nas posvečena našim materam. Praznovanje v družinah, praznovanje v društvenih dvorinah, praznovanje v cerkvah.

Skrito je delo naših mamic, skrito njihovo trpljenje, še bolj skrita pa je njihova molitev za družino in za naš narod.

Od zgodnjega jutra do poznega večera je na delu, ponoči pa posveča skrb še svojemu malčku, ki jo kliče v svoji onemoglosti. Lik slovenske matere lepo upodablja slikar Werner Berg, ki je prvi v podobi izrazil vso milosrčnost in dobrotnost slovenske koroške matere, ki smo jo vsak dan opazovali in občudovali, a je nismo znali ali mogli v vsej obsežnosti zajeti.

Naša mati nam je napravila na čelu prvi znak svetega križa, ko smo komaj prišli na ta svet, ona nas je negovala in v globoki ljubezni spremljala na naši prvi življenjski poti. Koliko nehvaležnosti je ta naša mati na nas vseh doživela in ona je bila tista, ki je vedno zopet z novo ljubeznijo povezovala nastale razpoke.

Ko se je otrokova nehvaležnost stopnjevala do vrhunca, je mati še vedno upala. Tam pa, kjer bi človeško gledano vsa ljubezen in vsa skrb ne pomagala več, je ta naša mati molila in prosila v globokem zaupanju Vsemogočnega, da z rešilno roko poseže vmes.

Kako krasno je zapisal naš pesnik Simon Jenko v pesmi „Mati“:

*Dete revno, dete malo,  
kdaj mi bodeš poplačalo,  
kar sem zate skrbna mati  
morala in bom prestatil?*

*Sem pod srcem te nosila,  
v bolečinah te rodila,  
zate noč in dan skrbela,  
zate sem in bom živela.*

*Postelj kol'kokrat postlala,  
zibel tvojo sem zibala,  
pesem ti zapela sladko,  
da zaspalo si čez kratko;*

*čez te se potem nagnila,  
srčno Boga sem prosila:  
„Oče, hudega ga brani,  
meni, sebi ga ohrani!“*

*Dete malo in ubožno,  
bodi pridno in pobožno,  
s tem skrbi mi boš poplačalo,  
dete revno, dete malo!*

Ob vsem priznanju našim materam pa moramo za letošnji materinski praznik slovit na naše matere veliko in pristržno prošnjo.

Matere dajte svojim otrokom tudi lastno zakladnico svojega in našega lepega slovenskega jezika. To je najbolj vaše in naše. Če si hočete dejansko ohraniti v svojih otrokih nepozaben spomin, tedaj dajte svojim otrokom tudi govorico, katero ste podedovale po svojih lastnih telesnih materah. Otroci imajo pravico do tega bogatega zaklada in vaša dolžnost je, da jim tega zaklada ne skrivate. Vaša dolžnost je, da vzgajate v svojih lastnih otrokih globoko spoštovanje in ljubezen do te naše besede, da se je nikdar in nikjer v življenju ne bodo sramovali. Šele, ko bodo ti vaši otroci z vsem srcem ljubili to vašo materinsko besedo, bodo spoštovali tudi v resnici jezik soseda v deželi in drugod. Tedaj pa bo zares ustvarjena med družinskimi člani tudi v tem pogledu nerazdružljiva vez do groba in preko groba, ko bodo otroci mogli in smeli reči, naša mati pa nam je dala vse, kar je imela, vse, kar je prevzela od svojih staršev in vse, kar si je v življenju z velikim trudom prigarala. Tedaj bodo otroci na materinski dan prihajali na vaše grobove in v hvaležni zahvali in molitvi vračali materam njihovo ljubezen in skrb.

## Dr. Schärf - zvezni predsednik

Minulo nedeljo zvečer je ob 22. uri osrednja volilna komisija na Dunaju objavila dokončne rezultate volitve državnega predsednika. Izvoljen je bil

dr. Adolf Schärf,

ki bo za dobo naslednjih šest let prevzel vrhovno mesto v državi.

Volilni izidi so naslednji: Skupno je bilo v vseh zveznih deželah 4.630.891 volilnih upravičencev, od katerih je oddalo 4.502.258 svoje glasove. Volilna udeležba je torej znašala 97 odstotkov. Med oddanimi glasovi jih je bilo 81.732 neveljavnih.

Za dr. Adolfa SCHÄRFA je glasovalo 2.259.975 volilcev, to je 51,1 odst., a za prof. Wolfganga DENKA pa 2.160.551 volilcev. S tem je dr. Schärf z večino, ki znaša točno 99.424 glasov postal državni predsednik.

V posameznih deželah so volilni rezultati naslednji:

**Koroška:** Dr. Schärf 156.998, prof. Denk 117.543 glasov.

**Dunaj:** Dr. Schärf 690.117, prof. Denk 465.424 glasov.

**Nižja Avstrija:** Prof. Denk 469.626, dr. Schärf 433.486 glasov.

**Gornja Avstrija:** Prof. Denk 348.221, dr. Schärf 316.790 glasov.

**Štajerska:** Dr. Schärf 351.329, prof. Denk 333.276 glasov.

**Predarlberška:** Prof. Denk 75.645, dr. Schärf 43.645 glasov.

**Gradiščanska:** Dr. Schärf 85.436, prof. Denk 81.455 glasov.

**Solnograška:** Prof. Denk 109.915, dr. Schärf 88.204 glasov.

**Tirolska:** Prof. Denk 159.446, dr. Schärf 93.380 glasov.

Avstrija ima sedaj novega državnega predsednika, ki je takoj po volitvah izjavil, da bo kot vrhovni predstavnik države vršil svojo nalogo čuvarja zakonitosti za vse državljanke.

## Atomsko orožje za članice Atlantskega pakta

Bivši belgijski zunanji minister Spaak je te dni podal ostavko na svoj ministerski položaj in prevzel svoje novo službeno mesto generalnega tajnika organizacije Atlantskega pakta. Njegova naloga je, da tej obrambni organizaciji dá tudi večjo politično in gospodarsko vsebino, kajti doslej se je to zavezništvo v resnici omejevalo zgolj na vojaško sodelovanje v obrambi proti poskusom sovjetskega prodiranja v Srednjo in Zahodno Evropo.

Spaak je v svojem govoru pred posvetovalnim parlamentom Zapadne evropske unije v Strassburgu izjavil, da morajo članice zapadne evropske politične in gospodarske skupnosti okrepiti medsebojno sodelovanje na vseh področjih. Dokler vzdržuje Sovjetska zveza v Vzhodni Evropi milijonske, najmoderneje oborožene armade, in grozi na levo in desno z atomskimi orožji, se tudi članice Atlantskega pakta v zapadni Evropi ne morejo odpovedati najučinkovitejšim obrambnim sredstvom, je dejal Spaak. „Se razume“, je dejal Spaak, ki je ena izmed najmarkantnejših političnih osebnosti vojne Evrope in odkrit pristaš miroljubnega sodelovanja evropskih narodov, „da si Sovjetska zveza želi, da bi naše čete bile oborožene zgolj z zastarelim orožjem iz dru-

ge svetovne vojne in da bi naj samo njene čete posedovale odlično novo oborožitev“.

Izjavil je tudi, da se more zapadna Evropa odpovedati atomski oborožitvi le pod pogojem, da se ji odpove tudi Sovjetska zveza in pristane na medsebojno mednarodno kontrolo razorožitve.

## „Politika“ o manjšinah

„Avstrijski Slovenci in Hrvati se borijo za svoje osnovne pravice, za pravice, ki so jim zajamčene z državno pogodbo. Ne gre samo za dvojezični pouk v mešanih šolah, temveč za bodočnost pouka slovenščine sploh. Slovenci in Hrvatje v Avstriji se dejansko borijo za svoj narodni obstoj. Čudno je, da Avstrija, ki so ji pravice Tirolcev v Italiji tako pri srcu, ne razume borbe koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov.“ piše najbolj razširjeni jugoslovanski časopis „Politika“, ki izhaja v Beogradu in pogosto izraža tudi mnenje vladnih krogov.

V zvezi s prizadevanji avstrijske vlade za pravice Južnih Tirolcev pa dodaja isti list: „Kakšna bo borba avstrijskih oblastih za pravice Tirolcev, če ne uresničijo mnogo bolj skromnih zahtev jugoslovanske narodne manjšine v Avstriji?“

## Vladna kriza v Italiji

Sklep social-demokratske stranke, ki jo vodi Giuseppe Saragat, da izstopi iz sedanje koalijske vlade treh strank (social-demokrati, liberalci in krščanski demokrati pod vodstvom krščanskega demokrata prof. Segnija), je izzval vladno krizo v naši južno-zapadni sosedini.

Vzrok sklepa desno usmerjenih Saragatovih socialistov, leži v notranjih sporih v njegovi lastni stranki.

Njeno radikalno krilo je že dalj časa zahtevalo združitev z levičarsko socialistično stranko pod vodstvom Pietra Nenniija (ta stranka se je po l. 1945 povezala s komunisti in je stalno glasovala z njimi v parlamentu). S tem bi naj bila ustvarjena enotna močna socialistična stranka v Italiji, ki bi naj tvorila protiutež k sedaj najmočnejši stranki, krščanski demokraciji. Tako bi naj bil postopoma ustvarjen sistem dveh močnih strank, ki bi si bile v vsaj približnem ravnotežju. Istočasno bi pa z ločitvijo levičarskih socialistov od komunistov bila komunistična stranka potisnjena v radikalno osamljenost, a levičarski socialisti pridobljeno za pravo demokracijo.

V tem smislu je bil sprejet tudi sklep na nedavnem kongresu Nenniijeve socialistične stranke v Benetkah, toda pri volitvah v strankin odbor so prevladali elementi, ki so bili ves čas nasprotni ločitvi od komunistov. Spričo tega Saragat ni smatral za podane potrebne pogoje za združitev. Sedaj so ga pa ljudje v njegovi lastni stranki prisilili, da kljub temu ubere to pot.

Z izstopom socialističnih ministrov je sedanja vlada izgubila že itak pičlo večino v parlamentu in bodo šele prihodnji dnevi pokazali, ali je ob sedanji sestavi parlamenta moč zbrati večino za novo sredinsko desničarsko koalicijo.

O SMRTI L. RENAULTA, največjega francoskega industrijalca avtomobilov, bo uvedena preiskava, ki naj ugotovi okoliščine v katerih je Renault umrl na koncu leta 1944, ko ga je na po zvezniških osvoboditvenem ozemlju Francije aretirala policija pod obtožbo kolaboracionizma z nacisti. Vzroki njegove smrti so zaviti v temo in njegova vdova trdi, da je umrl na posledicah mučenja v zaporu.

## Dr. J. Hornböck - monsignore

Izvedeli smo, da je sv. oče na predlog prevz. dr. Jožefa Köstnerja, škofa krškega, med drugimi imenoval preč. g. dekana in župnika v Podgorjah dr. Janeza HORNBOČKA za svojega častnega komornika.

Novoimenovani monsignore je po končanih bogoslovnih študijah v Inomestu goreče in neumorno deloval v dušnem pastirstvu. Poleg tega dela pa je svoje moči posvetil razvoju Mohorjeve družbe, katere tajnik in ravnatelj je postal leta 1948. Z veliko odločnostjo se je ob podpori in sodelovanju odbora lotil izgraditve tiskarne Mohorjeve družbe v Celovcu, ki je po dolgem premoru in hudem razdejanju zopet prevzela svoje tradicionalno poslanstvo med slovenskim ljudstvom.

K visokemu in zaslužnemu odlikovanju g. monsignorju iskreno čestitamo in mu pri njegovem delu želimo obilo uspeha in božjega blagoslova.

## - KRATKE VESTI -

POSTARJI STAVKAJO v Italiji, ker so njihove plače premajhne. Skupno znaša število stavkajočih okrog 100.000 oseb, in sicer poštne in telegrafskih delavcev in namočencev. Prometno ministrstvo je odklonilo zahteve delavskih zastopnikov in zato je večina delavstva stopila v stavko, le majhna skupina fašistično usmerjenih delavcev je šla med „stavkokaze“. Kljub temu pa je praktično ves poštne in telegrafski promet v Italiji zastal za 3 dni.

RUSKO SE UČI Llevellyn S. Thompson, ameriški veleposlanik na Dunaju, ki bo prihodnji mesec odšel na svoje novo službeno mesto v Moskvo. Veleposlanik Thompson je že kot mlad diplomat bil nekaj let sekretar veleposlaništva v Moskvi in se je naučil nekaj malega ruščine. Sedaj namerava svoje znanje izpolniti. V svojem nad 4-letnem službovanju na Dunaju pa je sodeloval pri pogajanjih za sklep državne pogodbe in velja za enega izmed najboljših poznavalcev srednjeevropskih ter sovjetskih zadev. Med drugim je prebil v tem času tudi sedem mesecev v Londonu, kjer je skupno z angleškimi, jugoslovanskimi in italijanskimi diplomati po dolgotrajnih pogajanjih pripravil besedilo znanega „Londonskega sporazuma o Trstu“, s katerim so z mirovno pogodbo med zavezniki in Italijo ustanovljeno „Svobodno tržaško ozemlje“ razdelili med Jugoslavijo in Italijo.

AMERISKA POMOČ tujim državam je v letih po koncu druge svetovne vojne dosegla skupno vsoto 62 milijard dolarjev (1 dolar približno 25 šil.). Povprečno je moral vsak ameriški davkoplačevalec prispevati iz svojega žepa 356 dolarjev za podpore tujim državam, bodisi v okviru Marshallovega plana bodisi v drugih oblikah pomoči.

ZARADI SUMA VOHUNSTVA je bil aretirani švicarski policijski inspektor Max Ulrich v Bernu. Ulricha dolžijo, da je prodajal magnetofonske posnetke telefonskih razgovorov egiptovskega poslaništva v Bernu francoski vojaški obveščevalni službi.

STALINOVA NAGRADA, ki so jo podeljevali izbranim inozemcem kot priznanje za izredne zasluge za napredovanje svetovnega komunizma, so preimenovali sedaj v Leninovo nagrado. Se razume, da je uradna utemeljitev nagrad ostala ista: za zasluge za mir.

NA ŠVEDSKO je odpotovala nova skupina madžarskih beguncev iz Jugoslavije. V skupini, ki je minulo nedeljo odpotovala iz vlakom iz Reke, je bilo 325 oseb, med njimi 15 težjih tuberkuloznih bolnikov. Doslej je Švedska sprejela največ madžarskih beguncev iz jugoslovanskih taborišč in sicer znaša skupno število sprejetih 600 oseb.



# Politični teden

Po svetu . . .

## Bližnji Vzhod — 1 : 0 za Husseina

Težka politična kriza v puščavskem kraljestvu Transjordaniji, po naše „deželi onstran Jordana“, se je zaključila z vsaj trenutno zmago mladega kralja Husseina. Po dveh tednih nemirov, padcev vlad, pobegov vojaških poveljnikov in sprememb ministrov je končno ob reki, kjer je pred dva tisoč leti Janez Krstnik pridigoval post in pokoro, nastopil red.

Reka Jordan, ki je nekoč Sveto deželo delila v dva dela, tvori danes mejo med Izraelsko državo in Transjordanijo. To umetno državo je po nasvetu legendarnega polkovnika Lawrenceja, tedanjega glavnega angleškega agenta na Bližnjem vzhodu, leta 1921 ustanovil Winston Churchill, takratni vojni minister Velike Britanije, „med potegom dima iz cigare ter požirkom whisky-a“, kot on sam pripoveduje. V zadnjih 30 letih je bila najmočnejša angleška postojanka na Bližnjem vzhodu. Iz njenih bojevitih beduinskih plemen je angleški general Glubb organiziral znamenito „Arabsko legijo“, ki je bila do nastopa Izraela edina resna vojaška sila v tem predelu sveta. Njen kralj, bivši šejk Abdullah, je bil do konca zvest zaveznik Velike Britanije. Moral je tudi biti, kajti angleška vlada je plačevala njegovo „Arabsko legijo“ in krila finančni primanjkljaj države.

## Usodno angleško darilo

Po razdelitvi Palestine in ustanovitvi Izraela leta 1947 pa je Abdullah dobil od Angležev kot nagrado za svojo zvestobo še pokrajino ob desnem bregu Jordana s 900 tisoč prebivalci, od katerih je bila polovica beguncev iz ozemlja, ki je pripadlo izraelski državi. Ti novi prebivalci so ne le po številu prekašali prvotno ljudstvo Transjordanije (400.000) ampak so bili tudi na znatno višji stopnji civilizacije. Kljub vsemu obrekovanju angleškega kolonialnega izžemanja je londonsko kolonialno ministrstvo v 50 letih upravljanja Palestine uvedlo ondi splošno šolsko obveznost, zgradilo prometno omrežje ter pospeševalo moderno poljedelstvo, obrt in industrijo. Zato ni čuda, da so prebivalci novopridobljenih pokrajin kmalu dobili prvo besedo v državi in je po uvedbi splošne volilne pravice vlada praktično prešla v roke mož iz jordanskega obrežja. Ti so pa bili prežeti s sovraštvom do Židov, katerim so se morali umakniti. Tako je eden izmed novopridobljenih palestinskih Arabcev umoril kralja Abdullaha, ki je hotel skleniti mir z Judi. Ti radikalni krogi so kaj kmalu našli somišljenike v Egiptu in Siriji. Pod plaščem nacionalističnih in protikolonialnih gesel pa so začeli razvijati svojo razdiralno delavnost tudi komunisti.

Mladi kralj Hussein, ki je nasledil težavno Abdullahovo dediščino, se je prvotno vdal nacionalno-komunističnemu pritisku ter že lani odslavlil angleškega generala Glubba, poveljnika „Arabske legije“, nato pa je odpovedal britansko-jordansko pogodbo, s čemer je bilo tudi konec denarne podpore. Namesto tega so se pa „arabski bratje“ Egipt, Sirija in Saudijska Arabija obvezali plačevati isto podporo naprej. Toda, ko bi bilo treba vplačati prve obroke, ni bilo denarja od nikoder. V deželi so izbruhnili nemiri in „bratski zavezniki“ so se namesto plačila podpore pripravljali, da zasedejo deželo in si jo razdelijo. To ne bi bilo poseben težko, ker je večina palestinskih Arabcev bila za priključitev k kaki večji arabski državi, s pomočjo katere so upali na uspešno revanšo nad Izraelom. Pa tudi Izrael se je pripravljal, da morebitno zmedo izrabi za zasedbo rodovitnih predelov onstran Jordana. V tem obupnem položaju se je mladi, doslej boječi kralj Hussein odločil, da igra vse za vse.

Odstavil je Egiptu in Sovjetski zvezi prijazno vlado Palestinca Nabulsi in proglasil po neuspešnem poskusu Khalidija, da sestavi vlado, obsedno stanje. V kritični uri se je izkazalo, da je Arabska legija zvesta svojemu kralju, obenem pa je Amerika nemudoma poslala v vzhodno Sredozemlje mogočne enote svoje vojne mornarice, ki je oborožena z atomskimi bombami. Letala njenih letalonosilk pa lahko obvladajo ves Bližnji Vzhod in še več, ako bi bilo treba. V Beirutu, blizu Jordanije je šel na suho en elitni polk ameriške vojske. Ta poteza je učinkovala na vse, na arabske sosedne Jor-

danije, na Izraelce pa tudi na Sovjetsko zvezo. Po nekaj dneh je ameriška vlada lahko odpoklicala svoje mornariške enote, a za nadaljnje vzdrževanje reda v Jordaniji pa zadostujejo kraljeve lastne sile in zagotovilo ameriške vlade, da bo državi nudila potrebno gospodarsko pomoč. Tako se je kombinirana dolarsko-atomska diplomacija zelo dobro izkazala.

## Atlantski zunanji ministri v Bonnu

Minuli teden so se v Bonnu sestali zunanji ministri Atlantskega pakta, da se posvetujejo o položaju, ki je nastal po sklepu britanske vlade o zmanjšanju svojih vojaških sil ter njih prilagoditvi atomskemu vojskovanju. Ministri so tudi obravnavali grožnje z atomskimi orožji, ki jih je v zadnjih tednih pošiljal sovjetski zunanji minister in ministrski predsednik evropskim članicam Atlantskega pakta, od Norveške na severu preko Danske, Nizozemske, Belgije pa do Turčije na jugu. Bil je sprejet soglasen sklep, da se prizadete države tem grožnjam ne bodo uklonile in Amerika jim je zagotovila, da ima ona v primeru potrebe še večjo zalogo teh neprijetnih bojnih igračk. V tej točki je bilo soglasje zborovalcev popolno in je vsled tega iz bonnskega posvetovanja zaveznitvo izšlo okrepljeno.

## Pomoč Poljski

Stvar svobode je pa napravila še korak naprej proti vzhodu. Ameriška vlada je sklenila, da podeli poljski vladi podporo v znesku 95 milijonov dolarjev za nakup živil. Poljska delegacija je zahtevala sicer trikrat več, toda v danih razmerah bo že ta podpora ublažila največje gospodarske trdote, obenem bo pa moralno ugodno vplivala na poljsko prebivalstvo. Prevelika zapadna podpora naenkrat bi pa utegnila tudi zbuditi sum sovjetskih oblastnikov, ki še vedno vzdržujejo svoje čete na Poljskem. Po drugi strani so pa za sedaj Sovjeti še edini garant poljske meje proti Nemčiji. V tem položaju je že velik napredek dejstvo, da je Poljska prišla v konkretne, za sedaj še samo gospodarske stike z Zapadom.

## . . . in pri nas v Avstriji

Minuli teden je stal v znamenju volilne borbe, ki se je v nedeljo zaključila z volitvami. Na splošno je treba reči, da je ta volilni boj potekel jako mirno in dostojno. V glavnem sta ostali osebi obeh volilnih kandidatov neomadeževani v volilni propagandi, kar je znamenje, da kljub političnim napostvom uživa oseba državnega predsednika kot taka velik ugled med prebivalstvom in so to upoštevali tudi strankarski propagandisti. Vsekakor ugodno dejstvo za pravo demokracijo. Rezultate volitev pri našamo na drugem mestu.

Notranja politika je v tem zadnjem volilnem tednu počivala, življenje pa je teklo

## Pojasnilo glede vojne odškodnine

Naproseni smo za naslednjo objavo:

Nemški zakon „Drittes Gesetz zur Aenderung des Bundesergänzungsgesetzes zur Entschädigung für Opfer der nationalsozialistischen Verfolgung vom 29. Juni 1956“ določa izplačilo odškodnine za preganjance po nemškem nacizmu, ki spadajo v nemški kulturni krog; to je zlasti za Volksdeutsche in Jude. Vojna odškodnina za vse one, ki ne spadajo v nemški kulturni krog, a so na raznih področjih nemške okupacije utrpeli škodo, bo določena šele v mirovni pogodbi s celotno Nemčijo. Na podlagi tega zakona torej Jugoslovani, ki ne spadajo v nemški kulturni krog, ne morejo zahtevati plačila vojne škode, ki so jo povzročile nemške okupacijske sile. Sedanja nemška vlada pa je izjavila, da je pripravljena — ne le na podlagi zakona, marveč prostovoljno — popraviti krivico, ki so jo napravile nacistične vojne sile med okupacijo izven Nemčije, toda le organiziranim skupinam. Zaradi tega je bila ustanovljena naša organizacija Društvo oškodovanih Slovencev iz Jugoslavije (Society for Protection of Yugoslav — Slovenian Claimants), da bi tako skupno predložili nemški vladi svoje zahteve za plačilo vojne škode.

Vsa naša akcija je torej poizkus, da dosežemo vsaj nekaj plačila za škodo, ki so nam jo napravile nemške okupacijske oblasti. Vsi tisti Jugoslovani, ki živijo v Jugoslaviji in so utrpeli od nemških okupacijskih oblasti škodo na premoženju, ali so bili odvedeni v koncentracijska taborišča ali izseljeni ali drugače preganjani, naj torej pošljejo svoje prijave na spodaj označeni naslov. Za vsaki dan, ko so bili preganjani, izseljeni itd., naj pri-

naprej po svojih uglajenih tirnicah. Proti koncu tedna je bilo zopet govora o

## madžarskih beguncev

toda ne tistih, ki so že pri nas v Avstriji, ampak o onih, ki so se zatekli v Jugoslavijo. Stiska teh beguncev je po poročilu visokega komisarja Združenih narodov za begunce, dr. Lindta, zelo velika. Predvsem primanjkuje primernih stanovanjskih prostorov in tudi preživljanje madžarskih beguncev v Jugoslaviji presega moči države. Zategadelj se je Jugoslavija obrnila na Združene narode, da pomagajo. Ker se je zaradi ostre zastražitve avstrijsko-madžarske meje tok beguncev v našo državo ustavil, po drugi strani pa je bila mednarodna akcija za prevoz beguncev iz Avstrije v zapadnoevropske in preoceanske države v znatni meri uspešna, ima sedaj Avstrija na razpolago prostore, ki so jih izpraznili ti begunci. Visoki komisar za begunce je po obisku jugoslovanskih begunskih taborišč zaprosil avstrijsko vlado, da začasno prevzame okrog 5.000 beguncev v svoja taborišča in tako omili begunsko stisko v Jugoslaviji. Kasneje bodo tudi te begunce odpeljali naprej. Avstrijska vlada je v načelu izjavila svojo pripravljenost za sprejem. Izgleda pa, da si jugoslovanska vlada pomoči madžarskim beguncem na svojem ozemlju ni zamišljala na ta način, ker je kmalu po avstrijskem sklepu izšla v Beogradu uradna izjava, ki izraža nezadovoljstvo z Lindtovim načrtom. Prevoz beguncev iz Jugoslavije v Avstrijo ni zgolj humanitarni problem, ampak vsebuje tudi politične momente. V zadnjih dneh se je razmerje med Jugoslavijo in Madžarsko nekoliko popravilo in tudi ta plat vprašanja igra svojo vlogo.

## Posojilo avstrijski težki industriji

Podržavljena težka industrija, ki se osredotočuje v kompleksu „Alpine-Montan“, bo dobila od mednarodne „Export-Import Bank“ posojilo v znesku 20 milijonov dolarjev. Služilo bi za gradnjo novih obratov v Donawitzu, Judenburgu in Kindbergu. S tem bi bila ojačena baza železarske industrije v Avstriji, kar je posebnega pomena danes, ko se poraba železa iz leta v leto veča. Ta dolgoročni kredit, bi se naj obrestoval po 5 in pol odst. na leto, a povračali bi ga pa s polletnimi obroki, začenši od leta 1962 naprej. Pred dnevi je poročala tudi dunajska „Die Presse“, da bo koroška deželna električna družba KELAG še letos dobila znatno posojilo za gradnjo zbiralne električne centrale pri Galiciji.

## Deželni glavar g. Wedenig

ki se nahaja na bolniškem dopustu, je ob desetletnici svojega delovanja na čelu koroške deželne uprave prejel veliko število čestitk in voščil za naglo ozdravitev. Na bolniški postelji so ga obiskali krški škof dr. Köstner, protestantovski superintendent Glawischnig, predsednik Kmetijske zbornice Gruber ter številna odposlanstva. Bolni glavar se je prek tiska zahvalil tudi vsem pismenim voščilcem.

## SLOVENC

doma in po svetu

### 10-letnica tržaškega lista „Demokracija“

Konec aprila 1947 je v Trstu pod tedanjo zavezniško vojaško upravo izšla prva številka kulturno političnega tednika „Demokracija“, glasila politične organizacije „Slovenske demokratske zveze“. Bila je s tem obnovljena slavna tradicija slovenskega svobodoljubnega tiska v tem velikem pristanišču, ki se je začela z „Edinstvo“ v prejšnjem stoletju. V Trstu so si naši rojaki s svojo nadarjenostjo in pridnostjo ustvarili lepe položaje v javnem, gospodarskem in kulturnem življenju. Veliko mednarodno pristanišče s svojimi svetovnimi vezami in širokim obzorjem, mesto, kjer se srečujejo mornarji vseh narodov in ras sveta, kraj, kjer se stikata in pomešujeta dva naroda, slovenski in italijanski, je ustvaril tudi poseben tip slovenskega človeka. Je optimističen, s pogledom uprt v bodočnost in spričo zavesti svoje kulturne ravni ter gospodarske trdnosti, tudi samozavesten, okreten in podjeten. Večina tržaških Slovencev je prišla v mesto iz bližnjega Krasa, ki je s svojimi trdimi življenjskimi pogoji ustvarila tudi žilavega človeka. Zato so tržaški Slovenci tudi v času najhujšega fašističnega nasilja vztrajali in ostali zvesti svoji narodnosti ter ohranili spoštovanje do vrednot krščanstva. „Demokracija“ je bila v zadnjih desetih letih glasilo teh Slovencev in ob tem jubileju ji želimo tudi obilo uspeha v bodočnosti.

### Novinar Janko Hafner — 50-letnik

V Buenos Airesu se je srečal z očakom Abrahamom g. Janko Hafner, nekdanji urednik ljubljanskega dnevnika „Slovenec“, ki se je po vojni naselil v Argentini.

Janko Hafner si je še kot študent „umazal“ roke — s tiskarskim črnolom, ki se ga je prijelo, da se je odločil za časnikarski poklic. Po dovršeni srednji šoli se je vpisal na tehnično fakulteto ljubljanske univerze, obenem pa je sodeloval pri listih, ki so izhajali v ljubljanski Katoliški tiskarni, ki se je tačas imenovala Jugoslovanska tiskarna. Bil je spreten poročevalec in so se posebno njegove tehnične reportaže oblikovale po sočnosti in nazornosti, kajti združeval je v sebi znanje tehnika in nadarjenost pisatelja. Bil je tudi izvrsten fotograf. Poleg svojega poklicnega dela pa je gojil poseben šport „jamarstvo“, raziskoval je namreč številne kapniške jame na slovenskem Krasu in njihove največje lepote posnel na fotografski film. Med drugim je izvršil serijo posnetkov Postojnske jame. Po vojni, ko se je s Koroške preselil v Argentino, je svoje veliko foto-tehnično znanje izkoristil za življenje tako, da je odprl foto-tehnično delavnico. Obenem pa še naprej sodeluje pri v Argentini izhajajočem slovenskem tisku in vsako leto prispeva kak zanimiv članek v Zbornik Svobodne Slovenije.

### „Podrti križ“ v Torontu

Igralski odsek prosvetnega društva „Baraga“ v Torontu (Kanada) je priredil na Tiho nedeljo igro „Podrti križ“, ki se je vršila v dvorani ondotne slovenske župnije. Vsi igralci so svoje vloge dobro rešili in v tem kanadskem milijonskem mestu živeči rojaki so prostorno dvorano docela napolnili.

### Napredovanje mladega znanstvenika

Dr. Peter Remec, ki je po letu 1945 doktoriral na graški univerzi in si je po preseelitvi v Združene države tam pridobil še en doktorat, je bil minuli mesec postavljen za profesorja-asistenta na univerzi Fordham v New Yorku, ki jo vodijo oo. jezuiti.

### „Marija Magdalena“ v Clevelandu

Slovenska Glasbena Matica v Clevelandu (USA) je minuli mesec uprizorila opero znanega francoskega skladatelja Masseneta „Marijo Magdaleno“. Masseneta spada med največje operne komponiste svetovne literature in je to delo eno izmed njegovih najtežjih. Je trd oreh tudi za poklicna gledališča. Clevelandska uprizoritev je bila prva predstava tega dela v Združenih državah sploh, povrh tega pa so pevci svoje vloge odpeli v slovenščini. Prevod iz francoščine je oskrbela gospa dr. V. Meršolova. „Izreden uspeh Glasbene Maaice in njenega učitelja Toneta Šublja moremo oceniti šele, če pomislimo, da so vsi člani zbora ljudje, ki jim petje in igra nista poklic, ampak le veselje, ki mu morejo posvetiti samo počle ure svojega prostega časa,“ pripominja „Ameriška domovina“.



# Nemški glasovi o slovenski manjšini

## „Die österreichische Nation“

Ugledna mesečna revija „Die österreichische Nation“, ki jo izdajajo konzervativni krogi, se v posebnem članku bavi s knjigo prof. Tischlerja „Die Sprachenfrage in Kärnten vor 100 Jahren und heute“, ki jo označuje kot „zelo zanimivo zbirko mnenj o jezikovnem vprašanju na Koroškem“ ter jo vsem „zelo priporoča“. Za njene bralce, ki bodo temu nasvetu sledili, navede tudi naslov založbe in ceno.

Uvodoma omenja, da s tem delom dr. Tischler „ni napisal nobenega propagandnega sestavka“, temveč z brezstrastno jasnostjo podaja članke, ki so izšli v nemških listih na Koroškem pred 100 leti, iz katerih nedvomno izhaja, da so „že pred 100 leti na Južnem Koroškem obstajali isti problemi kot danes.“

Pisec potrjuje pravilnost stališča, ki ga je v zvezi z upeljavo dvojezičnega šolstva leta 1945 zavzel ravnatelj urada koroške deželne vlade g. Newole: „Iz zgolj praktičnih razlogov bi bilo koristno za Koroško in za Avstrijo, ako bi se tukaj (na koroških dvojezičnih šolah, op. ur.) moglo ustvariti skupino ljudi, katerim bi bila odprta pot k enemu slovenskemu jeziku.“

Obširno se članek bavi s problemom dvojezičnega šolstva in popolnoma pritrjuje utemeljivosti tega šolstva, ki jo je dr. Tischler podal z naslednjimi besedami: „Samo enake obveznosti obeh delov ljudstva odgovarjajo demokratičnim načelom. Otroci, ki so skupaj dorasli, bi se naj naučili tudi obeh deželnih jezikov, Nemci slovensščine in Slovenci nemščine.“

V zvezi s trditvijo velikovskega deželnega poslanca dr. Mayrhoferja-Grünbühla, da le „vindišarska mati govori s svojim otrokom v avstrijskem državljanjskem duhu“, dočim imajo bajé tisti, ki se na Koroškem priznavajo za Slovence, srce nekje drugje, izven mej Avstrije, pa tudi pritrjuje stališču dr. Tischlerja, ki na trditve dr. Mayrhoferja odgovarja, da potemtakem „slovenska mati govori s svojim otrokom v ljudskodemokratično-jugoslovanskem državljanjskem duhu“ in izvaja dalje, da potem tudi „nemška mati govori s svojim otrokom v rajhovskodemokratičnem duhu. Tako pač za Avstrijce nič več ne preostane.“

Pisec ugotavlja v tej zvezi, da pripadnosti k gotovi narodnosti ni moč presojati zgolj po jeziku, ampak tudi ob soupoštevanju zgodovine, šeg in navad. „Zategadelj imamo torej avstrijsko ljudstvo in avstrijsko narodnost, h kateri pripadajo vsi Avstrijci brez ozira na jezikovno plat.“ V tem duhu priznava, da imajo tudi „slovenski Korošci pravico do enakopravnosti in jih nihče ne sme oporiti njihovega jezika. Korošci nemškega jezika pa naj bodo ponosni na to, da se jim nudi priložnost, da ob ozkem stiku s svojimi slovenskimi sodeležani že zdoma spoznajo en jezik iz velike slovenske skupine. To jim nudi veliko prednost v primeri z njegovimi nemško govorečimi sodeležani v ostalih predelih Avstrije.“

## „Die Zukunft“

Znana dunajska mesečna revija „Die Zukunft“, prinaša v svoji tretji številki daljši članek o koroškem vprašanju. Pisec članka Stefan Klagenfurter (psevdonim za uglednega koroškega publicista) poseže najprej nekoliko v zgodovino in z jedrnatimi stavki oriše narodnostni položaj na Koroškem, kot se je razvil v zadnjem stoletju.

„V južnem delu Koroške je naseljena slovenska narodnostna skupina. Že od nekaj je jabolko prepira, ker so si do konca prve svetovne vojne vseobvladajoči „nemškonacionalci“ prizadevali, da to področje ponemčijo. „Nemško šolsko društvo Süd-

mark“ je ondi ustanavljalo nemške šole, zelo je bilo pospeševano naseljevanje Nemcev, pa tudi domači nemški zemljiški posestniki, podjetniki ter povelični nemški uradniki in učitelji so izvajali moralni in oblastni pritisk. Slovenska manjšina, ki so jo takrat v glavnem vodili duhovniki, se je tem ponemčevalnim prizadevanjem postavila po robu in je pri tem iskala zaščito in pomoč pri jezikovnih bratih na Kranjskem (danes Slovenija).“

Nato oriše na kratko dogodke po prvi svetovni vojni ter s posebnim poudarkom navaja številke iz knjige Vincenca Schumyja, ki je takrat priznal, da je pomemben delež slovenskih glasov pripomogel k izidu plebiscita leta 1920, da je dežela ostala nedeljena. V razdobju prve republike se je narodnostni boj nadaljeval, svoj višek pa je dosegel z vdorom Hitlerja v Avstrijo.

„Na Koroškem je bila raba slovenskega jezika prepovedana, v prepričanju, da bo s tem vprašanje obmejne dežele kratkoma rešeno,“ nadaljuje članek. Opisuje tudi naval nacizma leta 1941 preko Karavank proti jugu in nasilje, ki ga je izvajal nad slovenskim prebivalstvom, posebno pa rast odpora svobodoljubnih ljudi proti nacističnemu terorju. Ugotavlja pravilno, da je vprav nacistični teror povzročil, „da so ogroženi Slovenci uhajali v goste gozdove“. Z ostrimi besedami tudi obsodi izselitev slovenskih družin v Nemčijo. Po opisu razmer v letu 1945 preide na podrobnejšo obravnavo sedanjih razmer na Koroškem. Pri tem se opira tudi na nesporne podatke in številke iz nedavno izišle knjige dr. J. Tischlerja: „Die Sprachenfrage in Kärnten vor 100 Jahre und heute“. Primerjava teh, iz uradnih poročil povzetih števil, pokaže nezanesljivost uradnih štetij in ves nesmisel obravnavanja manjšinskega vprašanja na podlagi uradnih

statistik. Tako je bilo leta 1880 na Koroškem 91.927 oseb s slovenskim občevelnim jezikom, leta 1890 so jih našteali 92.086, leta 1900 85.311, leta 1910 samo še 74.210, leta 1923 jih je bilo 37.210 leta 1939 so poskočili na 45.000, a leta 1951 so zopet upadli na 23.839 oseb. V zvezi s temi številkami navaja dobesedno naslednjo pripombo dr. Tischlerja:

„To igračkanje s številkami je posebnost koroške obmejne dežele. Ako upoštevamo, da se število rojstev v Spodnji Koroški še danes giblje na ravni okrog 26 na tisoč prebivalcev, ostaja potem nerešena uganka, kako so Slovenci mogli izginiti iz dežele. Koroška deželna zgodovina namreč ne poroča o nobeni kugi ali turškem navalu, katerih žrtev bi bili postali Slovenci.“

Pisec nadalje ostro obsodi delovanje raznih nacionalno prenapetih društev, ki se zbirajo okoli Südmarke, Landsmannschaft in „Delovne skupnosti obrambnih društev“, ter ga jasno označi kot nasprotno določbam državne pogodbe. Temeljito tudi obračuna z bajko o posebnem „vindišarskem“ narodu na Koroškem. Nadalje obravnava sedanjo odredbo o dvojezičnem šolstvu ter naglašuje njene prednosti za posebne potrebe koroških razmer. Poudarja tudi vztrajna prizadevanja koroškega deželnega glavarja g. Ferdinanda Wedeniga za popravilo zgodovinskih krivic ter ustvaritev mirnega sožitja obeh narodov v deželi v duhu strpnosti.

Ti in še mnogi drugi odmevi na omenjeno knjigo dokazujejo, kako potrebna je bila. Treba je ob tej priložnosti tudi ugotoviti, da so doslej razen enega glasu vsi drugi bili pozitivni. Prizadeti so pa odgovorili na edini možni način — z molkom. Toda resnice s tem ne morejo utajiti.

## ZAKLAD IZ DONGA

Pred porotnim sodiščem v Padovi v Severni Italiji se je te dni začela obravnavo o dogodkih, ki so se odigrali v Dongu, malem kraju ob Komskem jezeru, blizu švicarske meje, pred desetimi leti. Takrat, proti koncu aprila 1945, se je v silovitih krčih rušil „tisočletni rajh“ kratkega obstoja, z juga so drle preko Apeninov anglo-ameriške čete. V severni Italiji pa je vzplamtel upor, katerega motor so bili partizani vseh političnih struj, ki so pa bili v pretežni meri pod vodstvom italijanske komunistične stranke. Nemške čete so se v neredu umikale proti alpskim prelazom, z njimi so pa bežali tudi zadnji ostanki fašistične vladavine. Nastopil je konec tudi za Benita Mussolinija, potem ko je dobrih dvajset let z železno roko vladal Italijo in je ob začetku vojne bahaško proglasil svoje življenjsko geslo: Bolje je živeti en dan kot lev kot pa sto let kot ovca. Toda ko je šlo zares, se je junaški lev spremenil v pohlevno ovco, ali bo pravilneje, mogočni in oblastni Duce se je preoblekel v navadnega nemškega desetnika. Iz Milana, kjer je bila zadnja časna fašistična vlada, se je dne 25. aprila 1945 napotila mogočna nemško-italijanska kolona avtomobilov proti severu, proti švicarski meji. Spremljali so jo do zob oboroženi nemški in italijanski SS-ovci. Toda razsul je bil neizbežen. V kraju Dongo pri mestu Como, komaj nekaj kilometrov od rešilne švicarske meje, pa je vso kolono zajela 52.

partizanska brigada. V enem izmed nemških „kaprolov“ so partizani razpoznali Mussolinija in kmalu so med civilnim in vojaškim spremstvom ugotovili še večje število drugih fašističnih oblastnikov. Postavili so jih v skupino in pod oboroženo stražo so jih odvedli po cesti; na nekem ovinku je poveljnik dal skupino postaviti ob skalnato steno. Čez nekaj trenutkov so zadržale brzostrelke svojo smrtno pesem. Na cestnem ovinku med skalami je neslavno končal fašizem. Med postreljenimi je bila tudi Mussolinijeva ljubica Claretta Petacci, ki ga je spremljala na zadnji poti. Mrtva trupla Mussolinija, Clarette in nekaterih drugih veljakov so potem odpeljali v Milano in jih tam na nekem trgu obesili za pete. Šele po nekaj dneh so jih sneli in pokopali. Možje, ki so pri zajetju Mussolinija in njegovega spremstva igrali glavno vlogo, so nekaj časa veljali v razburkanih in neurejenih razmerah za prave narodne junake. Toda počasi je začel ugašati mit njihovega junaštva in velika večina italijanskega ljudstva se je s studom obrnila od teh ljudi in celo komunistični tisk je smatral za potrebno, da to dejanje upraviči z revolucionarno psihozo, izrednimi vojnimi razmerami in podobnim.

Mussolini in njegovi spremljevalci so pred odhodom iz Milana dvignili iz različnih bank okrog 930 milijonov lir. S seboj na pot so vzeli tudi 66 kg zlata v palicah

in prahu, vse skupaj v lepo zapečatenih zavojih. Nadalje so imeli s seboj 22.000 zlatih tolarjev, nekaj stotisoč švicarskih frankov, 16 milijonov francoskih frankov 150 tisoč dolarjev. Poleg tega pa je vsak izmed 80 glav broječega Mussolinijevga spremstva imel s seboj svoje osebno premoženje, dragocenosti, nakit, zlate lire in podobno. Na tem transportu je bilo tudi znatna vsota denarja nemške vojne mornarice (100 milijonov lir) in letalstva (50 mil. lir).

Ves ta zaklad je padel v roke partizanom. V nekem bližnjem potoku so zajeti ubežniki poskušali skriti 33 kg zlata, toda opazili so jih budni stražniki. Po tem ko so odgnali zajete fašiste v smrt, so zaplenjeno blago in dragocenosti odpeljali na občinski urad v Como in sestavili inventar, ki pa obsega le nezaten del plena, dočim je večji del skrivnostno izginil. Pač pa so se nenadoma pojavili partizani in politikomisarji z dragocenimi zlatimi urami, partizanke z briljantnimi uhani. Toda časi so bili preveč razburkani, da bi se takrat kdo brigal za take „malenkosti“. Glavno je bilo, da je bilo strašne vojne konec in da je bil osovraženi fašizem zrušen. Več let se je Italija zvijala v hudih krčih, preden se je porodila prava demokratična vladavina. Toda počasi je le začenjal zopet dobivati veljavo zakon in ljudje so se začeli vpraševati, od kod so nekateri ljudje naenkrat vzeli toliko denarja za nove hiše, trgovine, in predvsem, od kod je prišel denar za zgradbo mogočne rdeče popleskane palače v Rimu, kjer je sedež osrednjega vodstva italijanske komunistične stranke. Te stavbe se je prišlo ime „Palazzo Dongo“.

Usmrtitev Mussolinija in njegovih sodrugov so proglasili kot vojno operacijo, kajti brez dvoma so bili vsi pošteni Italijani veseli, da so se jih znebili, čeprav razen komunistov ni nihče odobral načina samolastne usmrtitve, brez sodnega procesa. Končno se je vprav na italijanskih tleh porodilo antično rimsko pravo, ki je podlaga družbenega reda v zapadnem svetu. Zato se je vedno močnejše v javnosti oglašala zahteva po pojasnitvi in obračunu o plenu, ki se je nahajal pri v Dongu zajeti skupini.

Neki novinar, pa imenu D'Agazio, je začel na lastno pest raziskovati celo zadevo ter je svoja dogajanja objavljati v zanimivih člankih, ki so jih ljudje z zanimanjem brali. Toda nekega dne so ga našli mrtvega in policija morilcev ni našla. Na prijavo še preživelih svojcev je vojaški državni tožilec, general Zingales dobil nalogo, da zadevo razišče. Toda na svojem delu je naletel na take težave, da je podal ostavko in odšel v pokoj. V prvih povojnih letih je bilo mnogo komunistov po važnih službah, posebno v policiji, tako da ni bilo moč uspešno zaključiti preiskave. Tudi težavne politične razmere so mu onemogočale delo.

Tudi nekaj drugih oseb, ki so bile zpleteno v zadevo, je izginilo na skrivnosten način. Tako so partipanko „Gianno“, ki je bila zraven, ko so zaklad šteli in zapisovali v Comu, nekaj let pozneje mrtvo potegnili iz Comskega jezera. Ker je preveč vedela, je morala umreti.

Toda počasi se je preiskava le približala svojemu koncu. Sum za izginotje zaklada iz Donga se je zgostil nad 35 osebami, ki stoje danes pred padovskim porotnim sodiščem. (Nadaljevanje na 5. strani)

FRAN ERJAVEC, Pariz:

138

## KOROŠKI SLOVENC

II. DEL

Zanimivo je pa, da se je že tedaj jasno pojavljalo vprašanje učnega jezika. Ko so na Dunaju pripravljali splošni šolski red za „nemške šole“, na to menda sploh še niso mislili, oziroma so smatrali za samo po sebi umevno, da bi naj bil pouk nemški; toda čim so začeli po nemških predelih z ustanavljanjem novega šolstva, se je takoj pokazalo, da so s a m o n e m š k e šole kratko in malo neizvedljive. Ze Felbigerjeva „Metodna knjiga“ iz l. 1775. je zato določala le, naj „prevladuje nemščina v zadnjem polletju na normalkah in glavnih šolah“, a vladni dekret z dne 25. I. 1777. je odredil, da morata biti izključno nemška le 3. in 4. razred normalk in glavnih šol. Ze iz tega je razvidno, da niti vlada sama ni vztrajala niti na samonemških normalkah in glavnih šolah, a na trivialkah se je praktično poučevalo navadno sploh v narodnih jezikih. Za Kranjsko in goriško normalko so uredili to vprašanje tako, da so uvedli še posebna pripravljalna razreda, v katerih naj bi se učenci naučili najprej nemško, da bi mogli potem slediti pouku v ostalih razredih, a za trivialke so tudi na Koroškem takoj in brez vsakih ugovorov priznali, da je pouk veronauka možen le v slovensščini. Za ostale predmete tedaj

še ni bilo nobenih slovenskih učnih pripomočkov, slovenska šola jim je bila še nekaj popolnoma neznanega, toda celo dunajski Nemeč Mossmann je že pri prvem svojem obhodu po slovenskih predelih dežele uvidel, da so resnično nemške šole sploh nemogoče, zaradi česar je potem pri vseh svojih predlogih za šole v slovenskih krajih dosledno poudarjal, da mora znati učitelj tudi slovensko. Na isto stališče se je postavljala potem deželna šolska komisija in tudi na Dunaju temu niso nikoli ugovarjali. Ker se je pa poučevalo v tedanjih trivialkah poleg veronauka le še branje, pisanje in nekaj malega računstva in je mogel govoriti učitelj s slovenskimi otroki samo v njihovi materinščini, je potem samo po sebi umevno, da so bile vse osnovne šole po slovenskih krajih praktično le slovenske. Le očitni nasprotniki šolstva sploh, kakršen je bil n. pr. poreški oskrbnik Lerch, so trdili, da bi se morali otroci naučiti najprej nemško, a temu nasproti je izjavljal okrožni glavar baron Mandorf, da so n. pr. šole v Vetrinju v Borovljah in v Hodišah, kjer se govori samo slovensko, odlične. Ker prva leta tudi še ni bilo nobenih slovenskih učbenikov, a na slovenskih šolah so bili nemški nerabni, so si pomagali potem tako, da jim je za vaje v branju služil slovenski katekizem. Tako je življenje samo ustvarilo na slovenskem Koroškem že ob prvem nastanku šolstva tudi slovensko šolo, a oblasti so bile celo že za časa popolnega absolutizma v tem pogledu neprimerno uvidevnejše, kot pa so skoro dve sto let pozneje — v današnjih

„naprednih“, „socialnih“ in „demokratičnih“ časih, ko vprav preprečujejo, da bi znali učitelji tudi jezik svojih učencev.

Šolski obisk je bil v prvih časih seveda še jako slab. Ker so rabili kmetje svoje otroke za pašo, je obiskovalo poletne šolske tečaje komaj po kakega pol ducata otrok, v zimskih tečajih pa seveda več. Toda kar so se pozimi naučili, so potem čez poletje večkrat zopet pozabili.

Po Gröllerjevih načrtih naj bi se na vsem Koroškem ustanovilo skupno 213 šol, tako da bi bile druga do druge oddaljene po eno uro hoda, razen v težkih hribovitih predelih. Seveda je bilo ta visoki cilj še čisto nemogoče doseči, vendar je delovalo l. XI. 1777. že 119 šol, na kar je bila šolska komisija spričo revščine srenj, brezbriznosti večine dominijev in spričo vseh ostalih velikih težav tudi upravičeno lahko ponosna. Vneti poročevalec šolske komisije Gröller je mogel doseči tolik uspeh na eni strani le s požrtvovalno podporo duhovščine in s tem, da je navzlic cesaričinemu ukazu izvajal vsaj precejšnji moralni pritisk tudi na druge činitelje. Z Dunaja so morali (4. IV. 1778.) celo krotiti njegovo vnemo, češ da naj se ustanovi najprej po ena šola za vsako gosposko in šele, ko bi bila ta popolnoma urejena, še druga in tretja. Gröller je trdil, da so že dotedanji uspehi teh šol razpršili mnogo prvotnih predsodkov, in je gojil zato vkljub tolikim denarnim oviram tudi za bodoče najboljše nade. Ker učiteljevi dohodki skoro nikjer niso bili toliko, da bi mogel vsaj za silo živeti od njih, so učiteljske službe po kmetih navadno bile združene s cerkovniško ali orglarsko.



## KOTMARA VES

Spomnili smo se ustanovnih članov

Nedavno je obhajala naša hranilnica in posojilnica 40-letnico svojega obstoja. Ob tej priliki se je vršila pri pd. Šmonu slavnostna seja, pri kateri je načelnik pozdravil še nekaj živečih ustanovnih članov ter se s častnimi besedami spomnil tudi zaslug č. duhovnikov Ulbinga, Ebnerja in Rotterja, ki so dali za njo pobudo in ji pomagali iz začetnih težkoč.

In še žalost vmes

Kadar nas smrt obišče, se ne zadovolji samo z eno žrtvijo, temveč si poišče vsaj dve, če ne tri. Tako je bilo tudi tokrat. Prišla je po pd. Uranjaka, ki je bil do svojega 85. leta zvest Bogu in narodu. Ogromno število mož mu je na Florijanovo izkazalo zadnjo čast. Druga žrtev je bil pa Eichmeier, pd. Rac na Ročici, ki je ponoči zašel od prave poti in na tragičen način končal v Trabesingarjevem blatu.

Tudi nesreča ne miruje

V Veliki noči se je pri streljanju vsled nepravilnega ravnanja z možnarji poškodovale Mikšejev fant z Vrdo, tako da so mu morali pri zapestju amputirati roko. Na Florijanovo jutraj se je peljal Počkov Mihej s Sabotnikovo Micijo v Celovec in se na nevarnem Trabesingarjevem ovinku zabril v neki osebni avto, tako da so morali oba prepeljati v bolnico. Želimo obema, da bi si čimprej opomogla. Mladino pa svarimo, naj ne vozi prehitro na ovinkih!

Pa tudi za naraščaj skrbimo

Obema Mihijema na Plešivcu je položila Vesna vsakemu eno deklico v zibelj, šoferju Bvažeju pa enega krepkega fantka. Dal Bog vsem zdravje!

## ŠT. JAKOB V ROŽU

MATERINSKA PROSLAVA

Na splošno željo in radi izrednega zanimanja ponovi Farna mladina na materinsko nedeljo dne 12. maja ob treh popoldne in ob pos osmih zvečer.

HASANAGINICA

žaloigra s petjem v 3 dejanjih iz turškega življenja.

Popoldne je igra bolj za okoličane, zvečer za domačine.

Igra je posebno primerna za materinski dan, ker nam pokaže tragično usodo turške žene-matere, ki se mora ločiti od moža in svojih otrok.

Vsi prisrčno vabljeni k tej izredno lepi igri!

## STRPNA VES

Prišla je pod tovorni avto

Deklico Ančko Prutej, ki bi začela v jeni hoditi v šolo, je 17. aprila povozil tovorni avto. Nesreča se je zgodila na državni cesti pri križu v Strpni vasi. Ančko so prepeljali sicer v bolnico v Celovec, kjer pa je umrla na posledicah poškodb, ki jih je zadobila pri nesreči. Na Veliko noč smo jo spremljali k zadnjemu počitku na pokopališču v Šmihelu ob zelo obilni udeležbi vernikov. Nedorodna otroška duša naj uživa nebeški raj ter poje veselo alelujo vekomaj!

## PODLIBIČ

Huda prometna nesreča

Na Belo nedeljo popoldne se je peljal iz Šmihela proti Letini g. Ignac Rader, 64 let star, s svojim mopedom. Ko je prekoratil tračnice pri gostilni Kuher, ga je dohitel vlak (Triebwagen), zagrabil zadnje kolo

Rožan:

## Nadaljevanje zgodovine romarskih cerkvà

Preostalo mi je še, da bi opisal notranje znamenitosti te slavne, srednjeveške katedrale; — toda vse te starodavne slike, sohe in rezlarije, umetnostna okna in vrata, se tako čudovito ujemajo v eno celoto, ki priča o umetnosti tedanjega časa, ki je hotela na tedanji način služiti Bogu da je težko spraviti vse pod streho takega popisa. — Spominjam se, da sem kot otrok v svojem bistrem opazovanju, v starih cerkvah, vprašal svojo mamo, če se je ta ali drugi svetnik, ki ga je upodabljala umetnost tedaj na svoj način, nogo, ali roko zvil, ker je tako čudno stal na oltarju! — Odgovor me ni zadovoljil, ker sem samo zvedel, „da je tisti, ki je tako ustvarjal, že vedel, zakaj je svetnika tako prikazal, — mogoče pa je res tako hodil, ali stal!“ — V raznih stoletjih se je pač tudi umetnost spreminjevala, kakor se je v različnih okoliščinah in prilikah spreminjeval tudi človeški duh, deloma na boljše, deloma pa tudi na slabše!



## Pri nas na Koroškem

## BISTRICA V PODJUNI

Valentin Ažman, pd. Valentej, je že dolgo bolehal. Na Velikonočni ponedeljek ga je rešil Bog njegovega trpljenja. Slep je bil in ni videl več in tudi slišal ni dobro. Blagopokojni je živel dvojno življenje: naravno življenje mu je Bog ohranil v visoko starost — dosegel je 86 let. Živel pa je tudi nadnaravno življenje božje milosti, saj je veroval v Jezusa, ki je rekel: „Jaz sem življenje in vstajenje. Kdor v me veruje, bo živel vekomaj!“ To božje življenje je gojil s svojim krščanskim življenjem in prejemanjem sv. zakramentov. Pevci so mu zapeli v slovo

## TVOJ OBRAZ



S tisoč gubicami risan tvoj obraz je, mati. Vanj skrbi so jih nabrale in s trdim dletom vanj vklesale so skrbeče mil izraz.

Te gubice — kot širno morje z valčki so nemirnimi; oko ti sije kot obzorje, ki večerni mrak zlati.

Na gubicah trepečejo spomini radosti, ljubezni; sled trpljenja; čoln ubranosti ponižnega življenja.

Rodovom petim sije zarja tvojih že oči in jim ožarja pota v vse prihodnje dni.

In jaz, tvoj neboljen otrok prihajam k tebi ves ubog.

Potopil v morju tvojih gub zdaj bom nevredni svoj poljub — obliki oči bo tvojih zor me zlat — odvriskal bom ves srečen, ves bogat.

Milka Hartman

počitku na pokopališču v Šmihel. Pogreb je oskrbela firma Kraubler iz opekarne, delavci pa so svojega sodelavca spremljali k zadnjemu počitku. Obilo sorodnikov in znancev je prišlo ob blizu in daleč. Posebno iz Pliberka je prišlo več žalnih gostov. Med drugimi tudi g. dr. L. Herbst, lekarnar v Pliberku in drugi. Pevci so peli na domu, pri žalnem sprevedu in ob odprtem grobu. G. župnik so opravili ob navzočnosti preč. gospoda Jožefa Verhnjak in Alojzija Nemca pogrebne obrede ter se poslovili v tolažilnih besedah od blagopokojnega in izrekli težko prizadetim družinam Rader in Hrast iskreno sožalje in sočutje.

Zopet so opominjali vernike, kako je treba biti previden na cesti. Žena je izgubila z njim dobrega moža, hčerki ljubeznivega očeta, opekarne Kraubler pa vestnega, pridnega in skrbnega delavca. V imenu obrata in delavcev se je poslovil od rajnega gospod župan Simon Woschank, ki je zastopal pri pogrebu tudi gospoda Kraublerja, ki se zaradi bolezni pogreba ni mogel udeležiti. Iz Velikovca se je poslovil od rajnega zastopnik podeželskih in gozdskih delavcev.

Blagopokojni naj počiva v miru! Družini Radar in Hrast naše iskreno sožalje.

## V šentjakobski podružnici so zapeli novi zvonovi



Bilo je leta 1942, ko je tudi naša podružnica pri sv. Jederti v Srejah žrtvovala svoja bronasta zvonova vojnemu zmagu. Tehtala sta 138 in 80 kg. Po vojni je bil podružnici posojen najmanjši farni zvon, ki se je srečno vrnil iz vojne. Ob priliki elektrifikacije farnih zvonov se je ta zvon vrnil v farno cerkev. Takoj so se podružničarji zedinili: sv. Jedert mora dobiti nova zvonova! Četudi so veliko darovali za potrebe farne cer-

in nas sili na smeh! Taki popisi vzamejo z ozirom na to, da se mora pri tem premisliti ves vpliv tedanjih razmer, preveč časa in jih najdemo zato le še v posebnih knjigah, o umetnosti raznih časov in vekov!

Izmed starih romarskih cerkv, katere sem na nemški strani obiskal skupaj s svojo mamo, bi še omenil Marijino cerkev na Visoki Bistrici pri Svincu (Eberstein), kjer je župnikoval moj stari prijatelj iz šolskih klopi Rožan Schüttelkopf, ki ga je takratni škof imenoval na to župnijo radi obiska slovenskih romarjev! (Lepa misel tedanjega škofa!) — Toda tudi to romanje se prišlo že precej v pozabo! — Ljudstvo se je sedaj, ko bo kmalu romalo samo še v zrakovih, navadilo na daljše daljave, če hoče potovati, ker hoče videti več znamenitosti ob enem! — Časi se pač spreminjajo in mi z njimi! — In tako sklenem za danes te bežne popise, v nadi da so članki našli razumevanje in zanimanje!

(Konec)

zadnje žalostinke, gomilo pa so zakrili sveži venc. Rajni naj počiva v miru! Družini Kues naše sožalje.

## DOLINČICE

Na Veliko noč se je oparil z vrelo vodo sinček Gregor Rožman, pd. Pongračev. Otrok je zadobil težke opekline. Prepeljali so ga v bolnico v Celovec, a je na posledicah opeklina mali Gregor dne 23. aprila umrl. Na Markovo smo ga položili k zadnjemu počitku v družinski grob rodbine Rožman. Nedorodna otroška duša naj uživa nebeški raj!

## Tih, izreden zlat jubilej v Selah

„Marta, skrbna si in veliko si prizadevala...“ Tako je nekoč božji gost pohvalil postrežljivo in gostoljubno Marto v Betaniji. Podobno priznanje zasluži tudi gospodinja v selskem župnišču g. Marija Linasi.

Dne 1. aprila je minulo 50 let, odkar vrši posle svetopisemske Marte. Leta 1907 je prišla v župnišče v Apače k svojemu bratrancu takratnemu provizorju č. g. Josipu Linasiju, da je pomagala voditi gospodinjstvo njegovi materi, svoji teti. Leta 1910 se je z njima preselila v Sele in po smrti obeh l. 1915 ostala kot gospodinja pri novem župniku č. g. Alojziju Vautiju, kateremu gospodinjji z njegovo nečakinjo, svojo krščenko Zofko, še danes. Med drugo vojno je ob župnikovem izgnanstvu dobri dve leti gospodinjila administratorju č. g. Arnulfu Memmerju, dokler je rjava nacistična pest ni zgrabila in spravila v ječo, kjer je obsojena na 4 leta z več drugimi Selankami prebila 28 mesecev in se 4 mesece navrh spet mogla vrniti v prejšnjo službo, ki jo vrši še danes v popolno zadovoljnost.

50 let v isti službi! V 70. letu starosti še gibčna, skrbna in delavna! To zasluži priznanje!

Za gospodinjjo v župnišču je potreben neki poseben poklic. Tega poklica ima Marija Linasi bogato mero. Tega mnenja so vsi gospodje, ki so bili kdaj bodisi za dalj časa bodisi ob krajših obiskih deležni njene postrežbe. Spretna kuharica zna pripraviti okusna jedila, prijazna v postrežbi, (Konec na 8. strani)

kve, so v kratkem času zbrali potrebne svote. Zvonova smo naročili pri tvrdki Fr. Oberascher v Solnogradu.

Na velikonočni ponedeljek smo jih pripeljali in lepo sprejeli. V sredo, 1. majnika, smo jih blagoslovili. Mil. g. kanonik A. Zechner so bili vsled smrti sestre zadržani. Prišli so g. dekan msgr. dr. Hornböck in izvršili blagoslovitev. Dekleta, belo oblečena, so pozdravljala zvonova z deklamacijami, pevci pa s pesmijo. Vmes so se veselo oglašali možnarji.

Botrstvo so večjemu zvonu prevzeli vsi možje-fantje, manjšemu pa žene-dekleta. Zal, da je deževno vreme mnogim zabranilo udeležbo. Vsekakor je bilo lepo število botrov, ki so se zvrstili mimo zvonov. Vsak je udaril po svojem zvonu v znamenje, da prevzema botrstvo. Večji zvon tehta 188 kg, je uglasen na d in je posvečen sv. Jederti; mali zvon tehta 106 kg, je uglasen na f in je posvečen sv. Florijanu in spominu padlim in pogrešanim. Tesarski mojster Simon Uršič iz Reke je dvignil zvonova v stolp in izvedel montažo.

Opoldne sta se že oglasila in prvič zapela Mariji v pozdrav. Naj ostaneta v svojem domu in oznanjata ljudstvu mir! Izmed vasi te podružnice so največji delež dale Sreje, sledijo Gorinčiče, nato Kot. Pridružila sta se tudi Reka in št. Janž. Z darežljivostjo mnogih (z malimi izjemami) smo odplačali zvonova. Preostane nam le še dolg-dolžnost: da ju bomo poslušali...



# Spomini na šentjakobsko gospodinjsko šolo . . .

Komaj teden dni sem doma in se še nisem popolnoma znašla v domači družini. Zdi se mi, da sem povsod le sama in ne najdem kraja, da bi se umirila. Domači me gledajo, mama sama skoraj ne ve, kaj bi rekla.

Pri delu mislim in sem še vedno v št. Jakobu v šoli, v tisti lepi skupnosti. Druga ob drugi smo se učile, delale, pele in se veselile. V vsaki skupini je bilo po svoje lepo. Povsod smo delale za se in se pripravljale za bodoče življenje.

Pri predavanjih so se naše požrtvovalne učiteljice trudile, da bi nam dale čim več strokovnega znanja za življenje. Obenem

njih vasi bile letos v tukajšnji gospodinjski šoli skupaj z menoj, morda nekatere celo v isti skupini. Potem pa bi se moje oko ustavilo tam na ravninici šentpeterske vasi, kjer sem v našem drugem domu preživela to šolsko dobo. Še in še bi se spomnila na vsak kotiček in hišo. Zopet se mi zdi, da bi sedela v svoji klopi v šolski sobi, kjer sem tolikokrat poslušala predavanja naših strokovnih učiteljev in učiteljic. Zopet bi se navdušila za velike vzore našega naroda in za dom. Pri gospodinjskih predmetih sem si že ustvarila moj novi dom ves sončen in obdan s cvetjem. V njem pa vse snažno in okrašeno z vezanimi prti, posteljnimi pre-

bi si tako uredila rejo živine, prašičkov in kur, kakor so nas učili.

Zopet bi bila rada v kuhinji. Pa vam povem, da bi bila bolj skrbna, kot sem bila. Res je, da nimaš vse pameti skupaj, ko si tam, potem pa gledaš nazaj . . .

Tudi šivati bom morala sama in ne bo več sestre, ki bi mi pomagala in bila bi zopet nepopisno srečna!

Pa vse to so samo sanje in želje. Upam, da pridem v jeseni, ko boste imeli tečaj za konzerviranje. Do tedaj pa bodite lepo pozdravljeni in ne pozabite na nas. Zopet smo v „svetu“, iz katerega smo prišle vse raztresene, s polno glavico nepotrebne ropotije



Dekleta veselo rajajo v št. Jakobu

Foto: Zaletel

in zato ste imeli toliko truda z nami. Tudi vas, dekleta, prav lepo pozdravljam. Mnoge boste čitale te vrstice in bi rada, da bi jih slišale tudi tiste, ki „Tednika“ nimajo pri hiši. Vsem prav lep pozdrav! Šentjakobska gojenka.



„Rož, Podjuna, Zilja“ — raj treh dolin v št. Rupertu

Foto: Zaletel

pa smo se navduševale za dom in rodno grudo, ki smo jo še bolj vzljubile in za trdno sklenile, da ji ostanemo zveste! Da, ostati hočemo doma in delati na domači zemlji, — njej dati svoje mlade moči in se potruditi, da bo čim lepša in cvetoča, kot je v teh dneh lepo cvetoče sadno drevje.

Kako lepo mora biti šele v Rožni dolini, v tisti prelepi šentjakobski pokrajini, ki je srce naše Rožne doline. Rada bi pohitela nazaj in se še enkrat povzpela na hribček, kjer se še vidijo ostanke strodavnega gradu, kjer se je boril Serajnikov Mirko. Od tam bi videla tja v Svatne, kjer je bila doma Miklova Zala, ki nam je dala tako lep vzgled ljubezni do rodne grude. Gledala bi tja preko deroče Drave in se mi zdi, da bi videla vas, dekleta, ki ste iz tamkajš-

grinjalkami, morda celo zavesami. Vse pa v lepih narodnih vzorčkih in vezenju, ki sem se ga tam naučila.

Kmetijski predmeti pa so vsak po svoje zbudili moje zanimanje in že si mislim, kako bi bila srečna in najbrž tudi bogata, če

## Staršem in njih namestnikom v premislek

Zopet smo zaključili naše zimske tečaje v katerih smo imeli cvet naroda, — fante in dekleta, — bodoče gospodarje in gospodinjice. Kratak je ta čas za tako obširno polje, kot ga imata gospodar in gospodinja pred seboj. Vemo pa, da je pouk v vseh predmetih tako zaokrožen, da je lahko vsak poprečen učenec odnesel vsaj toliko, da bo na tej podlagi — temelju z lahkoto gradil svojo življenjsko srečo.

Življenjska sreča pa ni samo v znanju teorije in prakse, potrebne naprednemu gospodarju in gospodinjici, pač pa v tem, da se je v teh šolah storilo vse, da bi iz teh

šol prišli fantje in dekleta, polni žive vere v boljše življenje, ki ga more dati le tesna povezanost z izpolnjevanjem božjih in cerkvenih zapovedi. Zdi se nam, da bi v tem bila rešitev iz zmaterializiranega sveta, ki gre vedno bolj gluhih ušes mimo potreb svojega bližnjega. Zato se na eni strani nabira bogastvo, ko je na drugi strani vedno več potrebnih bratovske pomoči. Če je doma blagostanje, pa obrnimo pogled v svet in ne prezirimo potreb svojega bližnjega. V svetem pismu je dovolj jasno povedano, kdo je naš bližnji in zato ne hodimo zaprtih oči mimo teh, ki so naše pomoči bolj potrebni kot jaz!

Vaš najbližji je otrok, katerega bo Stvarnik od vas terjal takega kot ga je vam izročil v varstvo. To je velika odgovornost. Ravno zato je treba, da bodo vaši otroci v taki šoli, ki bo tovrstno nalogo razumela in jo izpolnila. Fantu in dekletu je treba utrditi zdravo versko mišljenje in življenje. Taka mladina bo močan steber naroda in dajala najboljše državljane. Iz takih družin bo prišla nova mladina, — močni značaji (karakterji), na katerih bo slonela lepša bodočnost našega naroda.

Tak otrok bo tudi znal spoštovati svoje roditelje in jim bo na stara leta rad pomagal in lajšal teže dneva ter potrpežljivo vse neveselosti v hiši. Ljubil bo dom in rod. Ljubil bo našo rodno grudo, jo varoval, ohranjal in kot otroka negoval ter za njo skrbel. Po tej poti se bo ohranila potomcem rodu naše drage domovine. Po njih se bo ohranila ljubezen do tega našega koščka koroške zemlje.

Zato, dragi rojaki in roditelji, po zdravem premisleku tega dejstva, še naprej radi pošiljajte cvet našega naroda v te šole. Pa ne samo tiste, ki bodo ostali doma na kmetiji. Tudi tiste, ki bodo odhajali v svet, v službe. V tih šolah dobi mlad človek trdno vzgojno podlago, okrepljen z neomajno vero v Kristusa in Njegove zapovedi.

## Našim gospodinjam

### Kadar smo obdarovani

Pregovor pravi, da je lepše darovati, kot biti obdarovan. Je že nekaj resnice na tem. Kakšno veselje občuti otrok, ki je podaril materi za materinski dan darilo, ki ga je z lastnimi rokami izdelal. Z hvaležnim, veselim materinim pogledom in iskreno pohvalo je bogato poplačan ves njegov trud.

Tudi ob sprejemu darila se moramo prav obnašati, da v darovalcu vzbudimo čustva veselja. Vzemimo si čas, ne sprejmimo z naglico, med drugimi opravki, brezbrizno in brez tople zahvale. Ne pokažimo razočaranja, češ: „Boljše darilo bi pričakovali“. Saj ne vemo, koliko truda, prihrankov in toplih misli je skritih včasih v preprostem darilu.

Marsikatera žena se pritožuje, da se je mož za god, rojstni ali materinski dan ter za obletnico poroke sploh ne spomni več. Prva leta zakona, še bolj pa, ko sta bila zaljubljena, je vedel za vse spominske dneve. Pozablja pa, da je temu večkrat sama kriva. Kadar ji je namreč prinesel darilo, je vedno nergala. Nikoli ji ni bilo darilo po volji. Enkrat predrago, drugič prepoceni, tretjič ni ugajala barva, četrtič oblika . . . ali je kriv mož, ki je hotel narediti veselje, a je bil pri izbiri malce neokreten? Ali je tudi v vašem zakonu tako, kot pripoveduje smešnica? Šel je mož pred materinskim dnem v trgovino in zahteval: „Prosim, darilo za materinski dan bi rad.“ — „Kaj pa želite?“ vpraša prodajalka. „Je vseeno kaj, ker bo itak prišla zamenjati!“ Značilno za vedno nezadovoljno ženo. Ali ste tudi ve take? Gotovo ne!

Ali drug primer. Mož je ženi kupil lepo ročno uro po svojem okusu. Ženi ni bila všeč, šla jo je menjat. Pa ji nobena ni bila všeč bolj kot tista, ki jo je izbral mož. Končno se je z isto uro vrnila domov in jo je rada nosila, posebno rada, ker jo je mož izbral zanjo.

Ne mislite zmeraj, da ima mož pri izboru nesrečno roko. Navadno izbere dobro, boljše kakovost kot ve same, ker hoče biti velikodušen. Ne jemljite mu veselja z godrnjanjem in omalovaževanjem, da nič ne zna kupiti in izbrati.

Naredite ob sprejemu darila vesel obraz, tudi če ste dobile v dar še bolj nemogočo rumeno bluzo. Pozorno si oglejte predmet, občudujte šopek, pozorne bodite na zavoj-

ček in se takoj zahvalite. Naj ne leži tisti kos obleke neraben in nenošen v omari.

Če je darovalec otrok, moramo biti še posebej pozorne. Saj so se male roke hčerke tako trudile z vbodi na prtičku, s štetjem nitk.

Te dni pred materinskim dnem ne stikajmo po otroški torbici. Ne silimo z vprašanji otroka, kje je bil, da se mu ne bo treba zlagati. (Nekaj namreč na skrivaj za mamo pripravljajo). Naj fantek nemoteno nariše in napiše verze za materinski dan. Ko slutimo, da v sobi skrivoma nekaj pripravljajo, opozorimo ga s kašljanjem ali kakim drugim šumom, da hočemo v sobo in more vse pravočasno skriti. In če nam podari sličico v nerodno izrezanem okviru, obesimo jo na vidno mesto. Otroku naj bo vesel našega veselja, naj čuti naše priznanje.

Za otroško dobro voljo imejmo pripravljene kaj dobrega. Tudi možu bo dišala torta s kozarcem dobre pijače. Bodimo ta dan prav veseli vsi; darovalci in obdarovanci. Naj bo materinski dan res sončen dan.

### Ob materinskem dnevu

Lepa in pomebna je navada, da en dan v letu posvetimo misli na mater. Prav je, da je ta dan nedelja, ki zbere vse družinske člane ob družinski mizi. Ta dan naj bi materi odvzeli vse delo. Ta dan naj bi mi gledali in skrbeli za mater, kot to dela ona za nas 364 dni v letu. Naj kuha kdo drugi — odrasla hčerka ali teta. Mama naj res počiva in praznuje.

Že za zajtrk lepo pokrijemo mizo in jo okrasimo s primernim cvetjem. Ker je cvetja v obilici, glejmo, da okras ne bo neokusen. Lepo se ujemajo med seboj šmarnice in spominčice ali pa španski bezeg v več različnih barvah. Na materin prostor lahko položimo majhno srce iz rožic ali pa v majhne, nizke vazice vtaknemo drobnega cvetja tako, da ne ovirajo posode in ne motijo pogleda čez mizo.

Zajtrk je lahko takle:

1. Prava kava in šarkelj ali
2. Goveja juha z jetrnimi cmoki, pariški obliki).

Kosilo:

1. Goveja juha z zdrobovimi vložki dunajski zrezek z mešano salato in praženim rižem, torta za materinski dan (kavina), rdeče jagode s tolčeno smetano.

2. Goveja juha z jetrnimi cmoki, pariški zrezek, dušen riž, salata, kompot iz brusnic. Torta za materinski dan v obliki srca (čokoladna masa).

Motorna kolesa znamke „Reform“, Austro — Rapid. Kosilnice „Hofer-Schranz“. Mlatilne stroje (s posebno ponudbo) dvakratno čistilno napravo

**JOHANN LOMŠEK**

ŠT. LIPŠ, Tihoja 2, p. Dobrla ves

Odplačilo je mogoče na obroke. Cenik dobite po želji brezplačno.

## ZAKLAD IZ DONGA

(Nadaljevanje s 3. strani)

ščem. Glavni obtoženec je neki Dante Goreri, bivši poveljnik cone, v kateri so se usodni dogodki odigrali. Mož je star komunist in je pod fašizmom moral trpeti hudo preganjanje. Dolga leta je bil v izgnanstvu (konfinaciji), med tem pa sta mu umrla žena in dva otroka. Med vojno je postal poveljnik uporniških oddelkov v obmejni coni ob Comskem jezeru. Očitajo mu, da je on prevzel večji del „Zaklada iz Donga“ in ga potem izročil blagajni komunistične stranke. On te obdolžitve zanika, pač pa ga obremenjuje dejstvo, da so pri njem našli Musolinijevo budilko in nalivno pero, oboje iz čistega zlata. Pri njegovih drugi ženi Nerini pa je policija odkrila obleke in nakit Mussolinijeve ljubice. Zato sedi tudi Nerina na zatožni klopi zaradi sprejemanja ukradenega blaga.

Obenem z Gorerijem, ki je po poklicu bil vodovodni instalater, se morata zagovarjati še poveljnik in politični komisar 52. partizanske brigade, ki je Mussolinija zajela. Politkomisar je po poklicu ključavničar. Na procesu se bo znova pojavil tudi mož, ki je poveljeval oddelku, kateri je postrelil Mussolinija in njegove spremljevalce. Je to „polkovnik Valerio“, v civilu knjigovodja Walter Audisio, bivši poslanec, danes visok funkcionar v omenjeni rdeči palači v Rimu.

Na procesu bo nastopilo okrog 300 prič in se bo vlekel gotovo več mesecev. Goreri in soobtoženci tajijo sleherno krivdo. Italijanska javnost to sodno razpravo zelo pozorno zasleduje. Deset let je vendar dolga doba. Spomin prič je obledel in v tedanjih razburkanih časih ni nihče mislil na zbiranje dokazov za poznejše čase, kajti ni bilo gotovo, ali boš jutri še živ. Kakršna koli bo že sodba glede sedanjih obtožencev v Padovi, gotovo bo pa velika rdeča palača v Rimu v via delle Botteghe oscure obdržala svoj priimek „Palača Dongo“. Ali po pravici ali krivici, pa je seveda težko reči.



## Ne pozabimo materinskega dneva!

Druga nedelja v majniku je posvečena materam, ki so nam dale življenje in nas spremljale skozi viharno življenje s skrbjo. Naše matere so vredne, da se jih spominimo vsaj en dan v letu še prav posebno.

Nobeni materi življenjska pot ni postлана s cvetjem, naša mati pa nosi gotovo odgovornost še za bodoči rod. Ona se zaveda, da je dolžna pred Bogom in pred narodom pošteno vzgojiti svoje otroke. Glavno težo mora prenašati kmečka mati, predvsem dandanes ob pomanjkanju delovnih moči. Ona je tista, ki z možem vred dostikrat s strahom gleda v bodočnost. S krvavečim srcem često zre tudi mati in žena delavca, če primanjkuje v hiši sredstev, da bi pošteno prehranila ter oblekla svoje otroke. Če je mož brezposeln, v družini nikakor ni lahko za gospodinjjo. Tedaj so matere prave umetnice, ki iz neznatnih sredstev dajejo lačnim ustom vsaj najpotrebnejšega.

Pa ne samo to, dvojna je skrb matere: skrbeti mora za telesne in duševne vrednote svoje družine. Držati mora pokoncu tri, večasih celo štiri vogle domače hiše.

Benedikt XI. je postal papež leta 1303. Ko je njegova mati izvedela, da je sin izvoljen za papeža, se je napolnila v Rim in se prijavila za sprejem. Ceremoniji so menili, da preprosta obleka ženice ni primerena za sprejem, zato so jo peljali v razkošno sobo, kjer so jo preoblekli v lepa svilena oblačila.

Ko je stopila tako napravljenamati pred svojega sina papeža in so mu jo predstavili, je dejal: „Moja mati? To ni mogoče. Moja mati je bila vedno revna in preprosta žena. Ta tukaj pa je povsem drugačna. To je odlična, premožna dama.“

Ko je mati to čula, se je takoj odstranila. Odvrгла je dragocena oblačila in se vrnila k sinu v obleki, v kateri je prišla od doma. Ko jo je papež sedaj zagledal, ji je šel vesel naproti in rekel: „Da, to je moja dobra, stava mamica, katero tudi kot papež ljubim in spoštujem.“

Tako moramo tudi mi spoštovati svojo ljubo mamico, čeprav je revna, ima pa morda druge značajne prednosti in pridne roke, ki so več vredne kakor tisočaki.

Ti mati naših domov, malih in skromnih! Na materinski dan bomo mislili nato. Hvaležni ti bomo za tvoje delo in tvojo skrb. Obenem bomo prosili Vsemogočnega, da ti da potrebnih moči, da boš svojo nalogo kljub vsem težavam in zaprekam najbolje vršila in nam ustvarjala nov, zdrav in pošten krščanski in slovenski rod.

## MLADINI



Trgaj in nabiraj cvetje,  
dokler sije mladoletje  
in na prsi ga pripni.  
V šopek ga povij in vence,  
vedno pa varuj se sence,  
da ti cvet ne obledi.

Tvoja pota in stezice  
peljejo le med gredice,  
da nabiraš cvet gredoč;  
nikdar v siju mladoletja  
zlobno ne utrgaj cvetja,  
da ga streš in vržeš proč...

Drebnе cvetke naj živijo  
in cvetijo sebi in v kras,  
naj gredice nam krasijo,  
dokler ne zdrobi jih čas.

Limbarski



## IZ SLOVENSKEGA KULTURNEGA ŽIVLJENJA

### KULTURNA PRIREDITEV V ŠT. LIPŠU

Na Belo nedeljo, dne 28 aprila je uprizorila šentlipška Farna mladina lepo igro v petih dejanjih: „Kalvarija in vstajenje duhovniške matere.“

Igra, ki je šla do srca, je vzdramila marsikatero, posebno pa še matere in mnogim so se zasvetile solze v očeh, ko so sledili lepo podanim prizorom igralcev, ki so se v svoje vloge res dobro uživali in jih tako prav lepo podali.

Prireditve, ki se je vršila popoldne in zvečer, je bila zelo dobro obiskana. Udeleženci iz domače okolice, kakor tudi iz sosednih fara, so obkral napolnili škorjančevo dvorano, kljub temu da so se takrat vršile skoraj po vseh vaseh veselne prireditve. Prav gotovo nobenemu ni bilo žal, da se je odzval vabilu šentlipške Farne mladine in se igre udeležil.

Posebno priznanje gre g. organistu Hermanu Karišu, ki se je posebno potrudil, da je prišlo do prireditve, pa tudi vsem igralcem in sotrudnikom velja najlepša zahvala. Želimo, da bi še prav kmalu spet uprizorili kakšno igro, kajti potrebni smo od časa do časa tudi duhovne in kulturne hrane. Tudi gostilničarju gospodu škorjan-

HINKO:

## DVA UTRINKA

Rad sem jo imel: svojo mater. Zato pa sem čutil tiho skrivnost na dnu srca in se vsak trenutek bal, da je ne zarna mati. Bal sem se, da bi ji ranil nežno srce, da bi zmohil tisti dve jasni zvezdi, ki doslej še nista zatonili na moji življenjski poti. Vedel sem, da tudi mati nekaj skriva v svoji notranjosti. Slutil sem njeno željo, da bi postal duhovnik; tiho željo in trepet obenem, da bi se res žrtvoval. Sreča in bolest...

Moja skrivnost pa je terjala še več. V samostan... Letos... Kako naj se razodenem materi, da me bo razumela in ji ne bo prehud?

Tolikokrat sem se ji že čisto približal, a umolknil sem, še predno sem povedal svojo željo in sklep.

V cvetočem maju sem postal tih jez — in mati.

Ko sva šla od šmarnc in večernem hladu preko zelenih travnikov proti domu, sem se namenil, da ji razodenem vse.

Skrivnostna lepota majskega večera naju je obdajala. Iz mestnega loga so dihale sveže sapice in ovijale prostrane travnike v temnosivo kopreno. Bele glavice marjetic, ki so kukale izmed travnatih bilk, so se rahlo priklanjale. Vse ozračje je odmevalo od mogočnega speva murnov in v bližnjem grmovju je žgolel ptiček-samotarček, da sem nemo obstal in prisluhnil.

„Mamica, ali ni lepo?“

„Lepo, Binil...“ je zašepetala.

Umolknil sem. Nisem vedel kako pričeti. Še tesneje sem se pritisnil k materi:

„In komu bi to povedala, če bi bila sama?“

Presenetil sem jo z čudnim vprašanjem. Za trenutek je obstala, potem pa mi je s smehljajem na ustih odgovorila: „Mariji bi rekla, da je njen mesec najlepši. — Toda čemu sprašuješ?“

Molčal sem, da mi je cvrčanje murnov močnejše udarilo na ušesa. Molčala je tudi mati...

„Mati!...“ sem prekinil molk, ki me je skelel v srce kot sam smrtni greh. „Ali čuješ pesem murnov? Bogu pojo v čast in Materi božji... Mati, mamica, ali bo hudo, če jih boš kmalu poslušala — sama... Jaz bi rad... ah mati!... rad bi odšel — Bogu peti čast —“

Ustavila sva se. Zazrl sem se v materin obraz, kateremu je mrak zabrisal gube in ga odel v nežno belino. Samo prvi trenutek je šla preko njega rahla senca, materina roka pa se je tesno oklenila moje, nato pa je iz materinega obličja zopet odseval pokojni mir.

Ni me vprašala pojasnila. V mrak je str-

cu, ki nam je radevolje dal dvorano na razpolago, se igralci kakor tudi gledalci prav lepo zahvaljujemo. Ne nazadnje pa tudi Hildi Trinkl za ves njen trud.

### Naše prireditve

VABILO

KAT. PROSV. DRUŠTVO „DANICA“ v ŠT. VIDU v PODJUNI priredi v nedeljo, dne 12. maja ob 3. uri popoldne pri VOGLU v ŠT. PRIMOŽU DRAMO:

„KRIVOPRISEŽNIK“.

Vse od blizu in daleč prav iskreno vabijo igralci.

VABILO

na lepo igro v petih dejanjih: „KALVARIJA IN VSTAJENJE DUHOVNIŠKE MATERE“, ki jo ponovi šentlipška Farna mladina v nedeljo, dne 12. maja ob 3. uri popoldne v GLOBASNICI pri ŠOŠTARJU.

Vse od blizu in daleč iskreno vabi

Šentlipška farna mladina.

mela, jaz pa sem ji popravil zmršene črne lase in ji zašepetal: „Mati! V samostan bi šel rad; Gospod me kliče... Rad bi se žrtvoval... Tudi zate, ki si toliko storila za svojega sina... Daruj me Bogu, mamica, kakor si me darovala oltarju, ko sem bil še majhen...“

Mati ni trenila. Le njena roka mi je segla rahlo v lase, potem pa zdrknila po mo-

### Materinska proslava v Celoveu

V NEDELJO, 19. MARCA 1957 OB POL TREH POPOLDNE BO V KOLPINGOVEM DOMU IGRA

HASAN AGINICA

žaloigra s petjem v 3. dejanjih.

Gostuje FARNA MLADINA IZ ŠT. JAKOBA. — Pretresljiva tragedija iz turškega družinskega življenja, prirejena po hrvaški narodni pesmi.

Vsi od daleč in blizu prisrčno vabljeni!

PISMO IZ TUJINE:

### Spet kliče nas venčani maj...

Spet se zbirate, drage prijateljice tam v domači cerkvi, da tako počastite Marijo majniško Kraljico. Poslušala sem dan za dnem, da bi samo enkrat čula milo zvonjenje naših zvonov, ki so vabili k tej lepi pobožnosti. A tujina mi je le mrzlo in pušto odgovarjala. Ni mi pustila prisluhnuti domačim molitvam in domačemu ubranemu petju. V mislih pa sem se zbirala tam med vami, v tisti cerkvi, v katero so nas že kot majhne otroke vodili naša mama. O, otroška leta, zakaj ste tako hitro minila? Z njimi pa ni prenehala ta naša najlepša pobožnost, ampak še bolj goreče smo se zbirale tam v lepem majniku. Pa zakaj bi se ne, saj je tudi v naših srcih cvetel maj življenja. O kako je donela naša pesem po cerkvi:

„Spet kliče nas venčani maj  
k Mariji v nadzemeljski raj.  
Cvetlice dobave si venčavo glave,  
raduje se polje in gaj.“

Po vseh krajih smo razdeljene, kajne, draga dekleta! Kljub temu pa nas vežejo lepi prijateljski spomini med seboj.

Rada bi se pa ob tej priliki zahvalila svojim staršem, da nas niso samo učili našo slovensko govornico, ampak takrat, ko je krvavela naša slovenska zemlja, ko so nam pobrali naše duhovnike, prepovedali govo-

jem licu.

„Pojudi — sinko! Bog te je dal, vračam te — Njemu,“ je drgetaje zašepetala, trenutek utihnila, potem pa skoraj boječe vprašala: „Kdaj?“

„Letos... Po šoli, mati...“

Molče sva nadaljevala pot. Zdelo se mi je, da murni lepše pojo med zeleno travo. Ves svet krog mene, zavrt v skrivnosten mrak, pa je bil kakor veličastno svetišče božje. In njegova večna lučka — materino srce, za novo žrtev bogatejše...

Tisti večer nisem mogel zaspati. Nekaj časa sem se premetaval po postelji, potem pa sem se umiril in gledal v strop. Tako srečen sem bil.

Poslednjo noč pod domačo streho...

„Klical si me, Gospod! Glej, prihajam... Jutri zvečer se Ti bom že za samostanski-mi zidovi zahvaljeval za vabilo...“

V farnem zvoniku je odbilo enajst enakomernih udarcev, jaz pa sem bil buden kot v trenutku, ko sem legel v posteljo.

Zaslišal sem stopinje pred vrati. Spoznal sem jih.

„Mati!“ mi je odjeknilo v srce. Tedaj pa so se že rahlo odprla vrata.

Uganil sem. V sobo je stopila — mati. Ni prižgala luči, vendar sem v blede mesečini videl njeno suho postavo. Tiho je stopila k moji postelji in obstala. Mislija je, da spim.

Gledala me je nekaj trenutkov, potem pa je stegnila svojo desnico in me rahlo po-božala po laseh. Pritajeno je zaihtela...

In sklonila se je nad moj obraz, da sem zamežal. Ni smela vedeti, da bedim. Tudi njenega pogleda ne bi prenesel tisti trenutek.

„...Sinko!... Bog s teboj...“ je drgetaje dahnila, jaz pa sem začutil njeno vročo solzo na svojem licu. O Bog! Spekla me je in zaskalela, da sem zdrgetal po vsem životu.

Mati me je počasi pokrižala na čelu, ustih in prsih. Potem pa se je sklonila prav do mojega obraza, da sem začutil njen topli dih in so znova kanile na moje lice pekoče solze. Nekaj trenutkov me je gledala in me poljubila na čelo. Pečat ljubezni...

O, mati! Kako rad bi takrat stegnil roke in te objel. Rad bi ti povedal, da te ljubim. A obležal sem kot mrlič: niti premakniti se nisem mogel, beseda pa mi je nema zastala v grlu.

Odšla je kakor duh.

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

Mati! O, mati!...

## MAMICI

Tih je gozdček,  
prazna je trata;  
kaj bi podaril ti,  
mamica zlata?

Nimam draguljev,  
nimam zlata,  
da bi ga tebi dal,  
mamica ljubljena.

V srcu mojem pa  
lučka gori.  
To je ljubezen,  
ki zate plamti.

M. K.



## P \* I \* S \* A \* N \* O \* \* B \* R \* A \* N \* J \* E

ERICH KÄSTNER:

## DVE materi IN EN otrok

(Nadaljevanje in konec)

„Kakarkoli pride Lippold na obisk, začne otrok tako vpiti, da mora možak oditi. Oba sta vsa obupana in ne vesta, kaj naj počneta.“

„Pony!“ je poklical oče. Mala deklica je prišla iz sosednje sobe z velikim kosom kolača v roki. „Ali nisi šla po Marjetko?“

„Seveda sem. Pa je samo odkimala. Zato sem zopet odšla nazaj.“

„Ali je še vedno pri Merckovih?“ je vprašala nova mati.

„Ne.“

„Kje je potem? V kleti? V hlevih ali na skednju?“

„Ne, tudi ne.“

„Kje pa je vendar?“

„Nočem povedati.“

„Stopi takoj sem!“ je zapovedal oče.

„Kje je Marjetka? In sicer, da mi takoj poveš!“

„Marjetka je ... je ... Ne, ne, nočem povedati ...“

„Kje?“

„Na pokopališču bo najbrž. Največkrat je tam. Mene je tudi že enkrat vzela s seboj.“

Družba je obsedela v mučnem molku.

Oče je povsili glavo in se s prsti poigraval z verižico žepne ure. „Ze dobro, kar pojdi spet nazaj“, je rekel čez čas in dekletce je odšlo. Bilo je samo slišati, kako so se otroci smejali in ropotali s skodelicami. Nenačloma je nova gospa Nieritz vstala, si nadela klobuk, vzela šopek nagljev iz vaze ter jih zavila v papir.

„Ali greš ponjo?“ je vprašal mož.

„Da, grem ponjo. Ne zamerite mi, toda moram v stran.“

„To je res lepo, Liza.“ je dejala ena izmed svakinj. Nato je žena odšla. In možev prijatelj je menil, da si lahko Nieritz samo čestita k taki ženi.

Ze oddaleč sta zagledali ena drugo. Otrok je stopil za železno ograjo, kot da bi se hotel braniti. Obraz žene je bil pepelnato bled, obstala je na spodnji stopnici grobnice. Morala je dvigniti glavo, da pogleda mali pastorki v oči.

„Ali nočeš iti domov?“ jo je vprašala.

Marjetka je lahno odkimala z glavo in molčala.

„Zakaj si jezna name, otrok? Ali je to res kaj slabega, ako hočem nekoliko pomagati čestim otrokom, ki nimajo več matere? Vem, da ima vsakdo samo eno mater in kadar ta umre, pač človek matere nima več. Toda v življenju je treba vendar imeti nekoga, Marjetka!“

Zena se je trudno usedla na stopnico ob otrokovih nogah. S pogledom, uprtim v poročni šopek, je spregovorila: „Verjemi mi, še vedno je boljše, ako sem jaz pri tebi kot nihče ... Poglej, tudi jaz sem bila nekoč majhna deklica kot ti. Ali nisi na to nikdar pomislila? In ko je mati umrla, se je moj oče znova poročil. Menila sem, da je

bilo to še bolj žalostno in verjemi mi, da sem bila še bolj nesrečna, kot si danes ti.“

Marjetka je molče stala poleg žene in poslušala.

„Kot otrok sem bila vedno sama. Moj oče sicer ni odhajal na potovanja v Holstein, Belgijo in na Dansko, ker pač ni bil konjski trgovec kot tvoj, pa kljub temu tudi njega ni bilo skoraj nikdar doma. In potem sem nekega dne sama odšla v Hamburg. Postala sem prodajalka v neki trgovini s čevlji. Ob nedeljah sem hodila s prijateljicami na sprehode, toda nisem spadala v njihovo družbo. Bile so lepše kot jaz in raje so se smejale. Poročil me tudi ni nihče. In pri tem bi pa tako rada imela otroke ...“

Zena je vzela naglje iz belega papirja in držala šopek v naročju. „Postajala sem ve-

KAREL ROJSEK:

## MOLITEV NA VERIGO

V naši velikonočni številki („Naš tednik - Kronika“ št. 16) smo opisali „bitko“ med fanti iz Pake in Polzele na Spodnjem Štajerskem, ki se je odigrala pred dobrimi sto leti. Danes pa prinašamo drugo zgodbo o voditelju polzelskih fantov, Kodretovem Mihi, ki je hodil v vas — prav v Pako.

Napočil je tih poletni večer. Miha jo previdno maha proti Paški vasi. Dobro uro potrebuje, da ob pospešenem koraku opravi pot, ki ga loči od njegove izvoljenke. Ze lani jo je bil spoznal na Šmarješko nedeljo, ko so na Polzeli jedli „z veliko žlico“. Od tlej je pogosto prihajal k njej v vas in sladke so bile urice, ki jih je prebil pod njenim oknom. Ljubezen mu je narekovala vedno nove besede, s katerimi je razkrival svoja čustva Ančki. Doslej ga paški fantje nikoli niso zalotili in upal je, da ga tudi ne bodo. Prihodnji predpust se pa itak namerava oženiti in potem bo konec teh nevarnih potov.

Ko je prišel blizu hiše, se je previdno ozrl izza kozolca proti kamričnemu okencu, ki je bilo obdano z gosto vinsko trto. Ko se je po polurnem opreznem čakanju prepričal, da je vse varno, je s hitrimi koraki stopil k oknu, ki so ga ščitili močni železni križi. Narahlo je potrkal in voščil dober večer. Okno se je odprlo in deklška roka se je pokazala v luninem svitu, ki je tako razsvetljeval noč, da bi lahko našel šivanko na tleh.

Miha je razkladal svoji izvoljenki, kako lepo je, kadar sta dve ljubeči srca združeni. Priznal ji je, da je prej večkrat pogledal po tem ali onem dekletu, pa nobena ni bila prava zanj. Spoznal je, da je svet poln hudobe, toda ona, Ančka, je čista kot cvet v jutranji rosi. Miha je bil daleč naokrog po svetu, zato mu je jezik gladko teklo. „Ti si

dno starejša“, je nadaljevala, „in ko me je tvoj oče vprašal, ali hočem postati vaša mati, nisem prišla zato, ker vi potrebujete mater. Vaša mati je mrtva. Prišla sem zato, ker bi rada ljubila otroke ... Marjetka, ti misliš, da si osamljena. Toda jaz sem mnogo bolj osamljena kot ti ...“

Zena je sedela, sklonjena naprej. Skrbno je zganila svileni papir. Tedaj se je prikradla drobna ročica v njeno naročje in ji vzela šopek nagljev. Ko se je žena ozrla, je videla, da je Marjetka šopek položila na grob. Nato je dekletce položilo svojo čecho v voziček in ga porinilo skozi vratca v železni ograjici grobnice, naprej preko stopnic na drobni grušč. Obrnila se je in rahlo dejala ženi: „Vstani, ker sicer si še zamažeš obleko! Pojdiva!“

Šli sta brez besede, ena poleg druge med praznimi vrstami grobov. Šele na cesti, pri vrtnarijah, je žena skoraj boječ namignila na voziček in vprašala: „Kako pa jo kličeš?“

„Florina“, je dejala dekletce, „in Oswald še sedi na drogu.“

zame najslajša, si slajša od medu, milejša od petja rajskih ptic, s teboj ...“

„... bomo mami sedaj obračunali, prijateljček mili!“ je zagrmelo za Mihovim hrbtom. Ozrl se je on pred seboj in videl šest korenjaških Pačanov, ki so ga v hipu obkročili. Njihovi poglavarji si je natančno ogledal vasovalca in ugotovil je, da je „ta pravil“, Kodretov Miha, s katerim so paški fantje še imeli odprt račun od velikonočnega ponedeljaka. Sedaj pa celo hodi v njihovo vas vasovat!

„Le čakaj ptiček, se ti nikamor ne mudi“, je dejal. „Zdi se mi, da si pozabil nocoj opraviti večerno molitev, tako se ti je mudilo pod okence. Zato boš pa sedaj kar z nami molil „roženkranc“, ki ga boš za vselej pomnil. Pri nas v Paki je navada, da ob sobotah najprej opravimo dolžnost proti Bogu. Zato, Tone, skoči in prinesi izpod kozolca verigo in nekaj slame!“

Pet fantov je kot nepremakljiv zid stalo okrog Mihe, šesti pa je prinesel dolgo verigo, ki so jo kmetje rabili za povezovanje žrdi pri senenih vozovih. Pod pazduho je imel sveženj slame. Miha je vedel, da je beg nemogoč, kajti ob vsakem najmanjšem sumljivem gibu bi fantje planili po njem. Skozi okno ga je opazovalo objokano dekle.

Vodja fantov je preštel število členkov na verigi in zadovoljno prikimal. Vsaki enajsti členek je ovil s šopom slame, tako da se Miha ne bo zmotil, kajti po vsakih desetih „češčenih Marijah“ pride „čast bodi“.

„Sedaj bomo pa videli, ali ti je od verouka še kaj ostalo v glavi, ko si se toliko časa potikal po tujih deželah. Izgovarjaj jasno in razločno, da bo molitev vseč ne samo nam, ampak tudi gospodu Bogu, kateremu se moraš zahvaliti, da ti nismo temeljito prerahljali kosti“, je oblastno rekel vodja

„Prisedite, gospod Herman! Z nami se boste peljali. Med mladimi vam bo postalo zabavno!“

„Kakor rečeno, pridem znabiti kasneje. Če me ne bo, se vidimo jutri na vašem domu!“ Obrnil se je in odšel v gostilno.

„Poženi!“ je velel Gregor.

Konji so zdrčali po cesti. Vso pot sta oba molčala. Siv prah se je dvigal za vozom. Cesta je žarela, kot da bi hotela sežgati vse ljudi in živino. Prihajal je večer. Družba v kolibi je bila in pela. Moški so se že vrnjeni majali med mizami. Edino Gregor in Niko sta sedela zamišljena. Prvi se je ogrel Gregor. Jezno in skrivnostno je modroval: „Naj gre vse rakom žvižgat! Danes bodimo veseli, jutri nas znabiti že vržejo na cesto. Kdor bo vzdržal, ta bo vozil!“ Nihče ni razumel teh besed. Najbolj so zadele Nikota. Vstal je in šel iz kolibe. Za njim je vstala Tilka. Zaskrbljena mu je položila roko na ramo ter sočutno vpraševala:

„Kaj je s teboj, Niko? Zakaj si potr?“ Z nogo se je naslonil na hlod, glavo si je podprl z roko in počasi iztrgal iz sebe: „Nekaj se pripravljaj; kaj bo, ne vem. Samo slutim — in se bojim!“

(Dalje prihodnjič)

DANILO GORINSEK:

## Mati — mučenica

Mati — to je svečenica,  
ki živi ljubezni čisti,  
ki te varuje na svetu,  
polnem zmot, laži, zavisti.

Mati — to je mučenica:  
dasi tebi vse življenje  
le žrtvuje nesebično,  
skoro vtone v pozabljenje.

Mati vsaka je svetnica:  
svečenica — mučenica;  
— dasi vse to ve, — od tebe  
nikdar ne odvrne lica.

paških fantov.

„Na kolena in klobuk dol!“ je čez trenutek odrezavo zapovedal. „Najprej zmoli vero, upanje in ljubezen, nakar začni pri vselem delu, dokler si še spočit v kolenih. Končaj pa z žalostnim delom, ko ti bodo kolena od klečanja že otrpnila. Odgovarjaj si kar sam, da ne boš prenašlo gotov mi bomo pa gledali, da ne boš kake „češčne Marije“ izpustil.“

Mihi ni nič drugega preostajalo, kot da se uklone. Z glavo ne moreš skozi zid, si je mislil in se pokrival. Prijel je verigo pri prvem členku in začel moliti, glasno in s poudarkom, kot so bili navajeni doma.

Pravzaprav ga je bil nocoj že zmolil doma, kajti takrat po naših kmečkih hišah na večer ni smel nihče od doma, dokler ni bila opravljena večerna molitev, ki je bila ob sobotah nekoliko daljša kot ob drugih dnevih. Zgodba ne pove, ali je bil Miha pri tej molitvi bolj pobožno zbran kot doma, ve se pa zadržno, da je zelo razločno in natančno molil, kajti ako bi se zmotil, bi si utegnil nakopati nase še kakšno hujšo pokoro, v najboljšem primeru pa zasmehovanje paških fantov. Molitev sama ga zato ni vznemirjala, ker je bil zdoma vajen od mladih nog. Pa tudi pri vojaki je molil, kajti njihov poveljnik Radecki je bil jako pobožen mož. Miha sam ga je videl, kako je celo na konju prebiral jagode rožnega venca. Tako je sedaj Miha prebiral počasi členke ali „glide“ na verigi, enega za drugim. To je bila pokora, ker je hodil vasovat v sosednjo vas.

Ko je odžebiral zadnji „čast bodi“, je Miha bliskovito dvignil verigo in z njo oplazil svoje nasprotnike, ki se od presenečenja niso takoj zavedli. Ko so prišli k sebi, je bil Miha v vzklikom „Lahko noč, Ančka!“ že urnih nog izginil za kozolcem. Tako je vsaj nekoliko opral svojo fantovsko čast in odšel brez dovoljenja Pačanov, katere je sumil, da bi mu po opravljenem „rožnem vencu“ še kako drugo zagodli. Ko jo je nagloma ubiral proti domu, je govoril sam s seboj: „Poštajna, to mi boste pa ob priliki že plačali. Ančka je že čeden deklč in rad jo imam. Toda tudi polzelska dekleta niso za na gnoj, ne bunke ne premršave in nekega dne mi bodo Pačani že prinesli v mlin. In tuj sad vedno bolj diši kot domač.“

Kmalu je Miha pogruntal, da hodi pod okno sosedja Jelena trgat muškati in rožmarin eden izmed paških fantov, ki je bil zraven, ko je on, Miha, moral moliti rožni venec na verigo.

Miha seveda ni bil nevoščljiv dekleta, naj ga ima, toda milo je treba povrniti za drago. Tako se je dogovoril s prijateljsma Korparjevima jako in Brinarjevima Hanzejem. Nekega večera je ta trojica zdramila zaverovanega vasovalca iz Pake sredi zaljubljenega razgovora.

Miha mu seveda ni bil nevoščljiv dekleta, do roba. Držal je šest litrov te zdrave tekočine. „Moja molitev je trajala poldrugo uro, jaz pa nisem tako maščevalen, zato ti dovolim uro časa, da izpiješ ta korec vode in si nekoliko ohladiš žejo. Pačan je res bil žejen, toda ljubezni in ne vede. Pa mu ni nič pomagalo. Piti je moral, tako dolgo, dokler ni mogel s suhim prstom potipati dno korca. Zato pa so mu polzelski fantje dovolili pravico, da sme odslej naprej nemo-teno prihajati v vas k svojemu dekletu, seveda če ima poštene namene.“

Pa takrat so vsi imeli poštene namene. V predpust sta se Miha in Ančka vzela in vsa zadeva je bila poravnana. Vzela sta se za vedno, kajti takrat je samo smrt ločevala zakonca. Ni še bilo ločitve, zato pa je bilo v družinah več sreče in božjega blagoslova.

F. GRIVSKI:

21

## Vozniki POVEST

„Imenitno!“ Odskočila sta in strmela v polirja. Ta se je malomarno obrnil in s trdimi koraki stopal po stopnicah. Niko je jezen zagrabil sodček in ga nesel za njim. Vsa kri mu je udarila v glavo. Elza pa je prijela predpasnik, ki je padel na tla, in ga smeje zavezala. Dogovorjena igra je uspela, ne da bi Niko slutil za nakano.

Na dvorišču sta stala ob vozu Gregor in Herman. Niko ju je našel v živahnem razgovoru. Ves rdeč je bil v obraz.

„Z nami se peljite, gospod polir!“ je nagovarjal Gregor.

„Prevročje je. Če se mi bo ljubilo, pridem kasneje z motorjem!“

„Le pridite! V veseli družbi se človek razživi in otrese teh sitnih skrbi!“

„Skrbi se ne dajo kar tako otestiti! Ravno danes mi je naročil inženir, naj zmanjšam obrat!“

„Kako to mislite?“

„Preprosto! Odpustil bom delavce in odšlovil nekaj voznikov. Skrčiti bo treba izdatke.“ Gregorja je ta novica zmedla. Zaskrbelo ga je, kaj bo z njim in domačijo, če mu

odvzamejo voznjo. Še bolj je lezel v nadzornika in ga skušal pridobiti.

„Nerodno bo, gospod polir! Delavci bodo završali. Cesta jim je edini kruh.“

„Ceste niso neskončne, imajo svoje kilometre. Ko se ti končajo, preneha tudi cesta. Veste, Gregor, cesta ni zemlja!“

Voznik se je zmedel. Uvidel je, da s splošnimi ugovori ne bo prodril. Samega sebe mora braniti, pravočasno si mora zagotoviti voznjo, četudi vsi drugi izprežejo.

„Prosim vas, polir, ne pozabite na Gregorja! Prvi sem začel z voznjo, kamnolome sem pokupil, konje pomnožil, hlapca najel — zame bi bila odpoved potresi!“

Niko je peljal konje h koritu. Nekaj besed je ujel, celotnega načrta pa ni odkril.

Nadzornik je prezirljivo gledal za fantom. „Bomo videli!“ je dejal malomarno, „to vam pa že vnaprej povem: hlapca boste morali odsloviti. Ne gre, da bi drugim odjedal voznjo, vam pa pustil dva para konji!“

Niko se je vrnil. Še vedno ga je polivala rdečica. Nekam sram ga je bilo pred gospodarjem. Znabiti mu je polir povedal, kaj je videl v kleti. Ročno je vpregel konja in vprašal gospodarja: „Gremo?“



V nedeljo, 12. maja

Klagenfurt, Messegelände, ob 2. uri pop.

Senzacionalna

TOMBOLA

1 OPEL-REKORD Modell 1957

10 Motornih koles,  
hladilne naprave, živalne stroje, električne štedil-  
nike, radio-aparate in nadaljnih 600 dobitev.

### Izreden, zlat jubilej v Selah

(Nadaljevanje s 4. strani)

skrbna za dobrobit svojih gospodov. Visoki cerkveni dostojanstvenik, ki je 10 dni užival v Selah svoje počitnice, se je še čez 10 let pohvalno spominjal njenih kuharskih talentov. V dolgoletni praksi si je pridobila tudi poznanje domačih zdravil in njeni včasih hudo grenki čaji so že pri marsikom blagodejno učinkovali. Njena neprisiljena prijaznost pa je kakor sonce, ki ustvarja v hiši prijetno domačnost.

Jubilantka pa se je udeleževala tudi v drugih panogah. Dolga leta je bila sopranistka v cerkvenem zboru in tudi sedaj se še oglašuje pri ljudskem petju. Snaga cerkvenega perila ji je zelo pri srcu, ki kar za trepete, če opazi, da cerkvenik ali površni ministrantje neusmiljeno ravnajo s pregrinjali, prti, koretliji itd., katerih pranje in likanje jo stane toliko truda.

V mlajših letih je bila v Prosvetnem društvu marljiva knjižničarka, na odru pa dobra igralka, pa naj je igrala vlogo Uršule v „Turškem križu“, ali Almiro v „Miklovi Zali“, ali Borštnico v „Naši krvi“ ali beračico Marušo v „Jumaških Blejkah“. Pri gradnji farnega doma je mešala malto in prijela tudi za vsako drugo delo. Pozneje je tam oskrbovala prostore, vodila več zim šolarsko kuhinjo, kuhala za udeležence duhovnih vaj in še parčki, ki so obhajali pred drugo vojno ženitovanje v farni dvorani, so jo radi naprošali za šefinjo kuhinje.

Skromna je in ne išče časti in bo gotovo huda, da smo njen tihi jubilej gospodinjevanja v župnišču v listu razglasili. A čast, komur čast! Čestitamo ji in želimo, da bi kljub sivim lasem ostala še dolgo krepka in postrežljiva Marta domačim gospodom in vsem, ki se pri njih oglašajo!



### Dobro je kupila

Napredna gospodinja dobro ve, da dobi najboljše blago v trgovinah, ki oglašujejo v našem listu. Zato se bo tudi v bodoče držala tega in kupovala v prvi vrsti pri trgovcih in tvrdkah, ki podpirajo s svojimi oglasi naš tisk.

### SELE

Ponesrečil se je v gorskih pečinah

V soboto 27. aprila je Hajnžev fant v spremstvu nekega Celovčana naletel v drčah pod Hajnževim turnom na mrtvo truplo. Obveščeni orožniki so spravili mrtveca v dolino, a niso mogli ugotoviti, kdo in odkod je in kdaj se je ponesrečil. Mogoče se je ponesrečil že prej v zimi in bil pokrit s snegom. Popolnoma razbita lobanja in druge hude poškodbe pričajo, da je moral globoko strmoglaviti. Mrtvec je fant v starosti 20 do 25 let, morda kak jugoslovanski begunec, ki je v mladostni neizkušeni hotel čez mejo in naprej v svet. Pokopan je bil 1. maja na selskem pokopališču, kjer počiva že več takih, ki jih je v strmih gorskih pečinah zadela enaka usoda.

Kantina pri vojaških hišah

Kantina pri vojaških hišah na planini Mrzli log je zopet otvorena. V najemu jo ima ga. Marija Stregar, mizarjeva žena iz Celovca, selska domačinka. Tako imamo sedaj v selski občini, ki šteje okoli 1000 prebivalcev, kar 9 gostilniških obratov. Na 111 ljudi z malimi otroki vred pride že ena gostilna. Za gašenje žeje je torej zadostno preskrbljeno!

### VELINJA VES

Lep spomin bomo ohranili Uršuli Mišic, ki je pred kratkim umrla. Kakor je zrasla iz zavedne slovenske družine, tako je svojim načelom ostala zvesta tudi do konca svojega življenja. Po naravi sicer preprosta žena, toda se je po značaju odlikovala, tako da si jo lahko vzame marsikdo za vzgled.

Dan poprej je bila še zdrava in delala na polju. Zjutraj pa so jo našli mrtvo v postelji.

### Pestro in zanimivo

Razlika med klofutami

Sodišče v mestu Elizabeth v ZDA je mnenja, da je razlika med ženskimi in moškimi klofutami. Za klofute, ki jih dajejo ženske, veljajo drugi zakoni kot za moške.

Ženska klofuta je po mnenju sodišča moralna kazen, moška pa je ne le žalitev, marveč tudi telesna poškodba.

Hišne številke

Leta 1795 si je načelnik berlinske občine izmislil, da bi vsaka hiša morala imeti svojo številko. Svojo zamisel je realiziral v dveh letih. Berlin je bil torej prvo mesto, v katerem so bile vse hiše oštevilčene. Leta 1803 so dobile vse hiše na Dunaju številke, dve leti pozneje pa v Parizu.

Na matični urad

nemškega mesta Würzburg je prišel ameriški štabni narednik David Kajali in pri-

„Rolerji“ — „Mopedi“  
kolesa  
V VELIKI IZBIRI!

Radiohaus  
**KERN**  
Celovec-Klagenfurt, Burggasse  
Ugodno plačilo na obroke

javit rojstvo sina. Matičar mu je ponudil tiskovino — formular in Kajali je napisal: Kaunakupukupupukakavaikalani.

Ko se je matičar čudil dolžini imena, je narednik dejal: Pri nas je to ime tako pogosto kakor pri vas ime Hans. Narednik je bil Havajec.

### POLICIJA JE PRIŠLA NA SLED

zdravniku Beninu Cusa v Trapani v Siciliji, ki je ponarejal denar. Imel je tako moderne stroje, da bankovcev skoro ni bilo

mogoče ločiti od pravih. Prodajal jih je zelo poceni. Za 100.000 ponarejenih lir je zahteval samo 15.000 pristnih.

### VLAKI, KI SAMI VOZIJO

V kratkem nameravajo vpeljati na francoskih progah vlake, ki bodo sami vozili, pospeševali in manjšali hitrost ter se sami ustavljali. Vlakovodja bo samo odpiral in zapiral posebne naprave. Novi vlaki bodo tudi v megli in temi vozili bolj varno, kakor če bi jih vodil človek.

†

Vsem prijateljem in znancem naznanjamo tožno vest, da je preminula v Gospodu v nedeljo, dne 5. maja, gospa

**GABRIELA DOBRIN**  
SOLSKA RAVNATELJICA V. P.

v starosti 76 let po svojem skromnem življenju in bogatemu neumornemu delu, katerega je posvetila vzgoji mladine.

Drago pokojnico bomo spremili k zaslužnemu počitku v četrtek, dne 9. maja ob 3. uri popoldne.

Sv. maša zadušnica bo pa v petek, dne 10. maja v Dobrli vesi. — Rajno bomo ohranili v častnem spominu!

Dobrli ves, dne 7. maja 1957.

DRUŽINA MANKOČ

†

Volja najvišjega je bila, da je poklical k sebi po večno plačilo mojo drago in nepozabljeno teto

**Jedert Cvar roj. Volkar**

Rajno so spremili k večnemu počitku v domovini na Cvetno nedeljo. Počivaj v Bogu, blaga teta — v domovini večni vidiva se spet!

ALOJZIJ HRIBAR  
organist  
Kotmara ves

## MALI OGLASI

VSAKA BESEDA STANE 1.10 S (IN 10% DAVKA)

Poudarjene besede in take z več kot 15 črkami stanejo 2.20 šil (in 10% davka). — Naročilo malih oglasov naslovite na upravo „Našega tednika“, kjer mora biti najkasneje do vsakega ponedeljka zvečer. Oglas morete naročiti tudi telefonsko (Celovec št. 43-58).

### KINO

CELOVEC-KLAGENFURT  
STADTTHEATER

10.—13. 5.: „Kein Platz für wilde Tiere“

14.—16. 5.: „TKX antwortet nicht“

### PRECHTL

10.—16. 5.: Zabavni šlager v barvah „Manöverball“

### KAMMERLICHTSPIELE

Od 10. maja naprej: „Vom Winde verweht“ (Vstop za mladino prepovedan).

### VOLKSKINO

10.—16. 5.: „Rose Bernd“ z Marijo

Schell. (Vstop za mladino prepovedan).

10.—14. 5.: „Musikparade“ (Vstop za mladino prepovedan).

### PLIBERK

11.—12. 5.: „Der Zarewitsch“ (Vstop za mladino prepovedan).

14.—15. 5.: „Dunkelroter Venusstern“ (Vstop za mladino prepovedan).

### POROKA

Za vsako nevesto primerne okraske za glavo, novosti v nevestinih pajčolanah, mirte, za camarje, velika izbira v strokovni trgovini „PRINZESS“, Klagenfurt, Alter Platz 34.

Za pomlad kupite blago in perilo dobro in po nizki ceni pri STOFFSCHWEMME, Klagenfurt.

Enoosni priklopniki, osi za priklopnike, platišča, vzmeti in obroče dobavlja rabljena in poceni AUTOVERWERTUNG FRANZ RUMWOLF, Klagenfurt, Flatschacher Strasse 18, telefon 37-78.

### IŠČEM

pametnega fanta, ki bi imel veselje do kmetovanja. Starost od 18 let naprej. Sem starejša žena brez otrok. Vse drugo usmeno. Ponudbe pošljite pod „Manjša domačija“ na „Naš tednik“.

### Gumijasti in dežni plašči

plašči iz balonske svile in plašči za motoriste najceneje v strokovni trgovini

**V. Tarmann**

Klagenfurt, Völkermarkter Strasse 16.

### URADNA OBJAVA

ZVEZA SVETLEGA GOVEDA ZA KOROŠKO IN ŠTAJERSKO

80. razprodaja Zveze svetlega goveda za Koroško in Štajersko se vrši v petek, dne 17. maja ob 9.30 uri v št. Vidu ob Glini, in sicer v živalskem hlevu. Razdelitev po razredih bo na predan ob 13. uri. Prignali bodo približno 80 bikov in 60 brejnih krav in telet. Vse živali so preiskane za tuberkulozo in Bazillus Bang.



### -Grand Tourist

TARZAN  
MUSTANG  
MECKY

Hauptvertretung **August Kasan**

KLAGENFURT, Lidmanskyygasse 2  
Kundendienst — Reparatur — Ersatzteile



Pajčolane za poroko, prvo sv. obhajilo. — Vence in šopke pri

**Elgetz, Rainerhof**  
KLAGENFURT

### SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 13. 5.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. Samospevi: poje Anton Feinig, pri klavirju Mira Pehani. 18.45 Za našo vas: Košnja je pred durmi. TOREK, 14. 5.: 14.00 Poročila. Zdr. vedež: Sladkorna bolezen. — SREDA, 15. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Narodne in umetne pesmi. 18.45 Za ženo in družino. — ČETRTEK, 16. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Kako se je Lisičjak v drugo ženil. (LV-igra). — PETEK, 17. 5.: 14.00 Poročila, objave. — Trdi orehi. 18.45 15 minut v razvedrilo. — SOBOTA, 18. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 19. 5.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo.

### Peči, štedilnike

KAKOR VSE KMETIJSKE POTREBSCINE dobite najugodnejše pri

**HANS WERNIG**

Celovec, Paulitschgasse (Prosenhof)

